

EDITORIAL

Entre Nadal i les eleccions municipals

El mes de gener arrenca amb dos horitzons i ritmes: el de les festes de Nadal, amb dies d'assossec i de pair bé les coses, una perspectiva que de seguida deixem enrere substituïda per l'esguard endavant, cap a l'any que es projecta, que fa accelerar aquells projectes que han quedat al ralenti.

Aquest cicle de Nadal, a Moià, s'ha singularitzat pel retorn dels Pastorets de Folch i Torres, amb dues representacions que han aplegat més de set-cents espectadors. Els pessebristes, mentrestant, han celebrat els vint-i-cinc anys de diorames amb una exposició al Museu de Moià i la cavalcada de Reis ha comptat amb un rei negre de debò. Durant les festes, el Club Esportiu ha celebrat el popular Quinto de Nadal, curull de jovent que empeny a donar suport a una entitat que continua passant per moments difícils. L'ajuntament ha senyalitzat el centre històric, amb plafons que donen a conèixer la història dels edificis i monuments de Moià, una iniciativa que aplaudim. Sap greu que, en pocs dies, alguns d'aquests plafons ja hagin estat víctimes dels grafiters, sobre els quals seria convenient de poder aplicar l'ordenança de civisme. L'espai públic és de tots, i no personal dels qui volen deixar-hi la seva empremta amb esprais.

És de preveure que, políticament, a Catalunya aquest primer semestre de l'any estigui molt marcat pel judici als líders independentistes. El fet que representants de partits feixistes hagin aconse-

guït l'acta de diputat en governs de l'Estat espanyol —una amenaça que és objecte d'un article a l'interior de la revista— ha fet aflorar posicions tan extremes que poden aconseguir normalitzar accions vandàliques com l'abatiment del pal metàl·lic de la bandera independentista de la costa de la Creu.

Aquest primer semestre, la política municipal estarà condicionada per les eleccions municipals del 26 de maig. En aquesta TOSCA hem volgut destacar alguns projectes que marquen aquest final de la legislatura i que, segurament, formaran part del debat electoral que arrencarà d'aquí a poques setmanes. El servei públic a l'ajuntament és una feina sovint ingrata, poc valorada socialment, però imprescindible per a discernir el bé comú dels interessos particulars. En les darreres eleccions, Moià només va poder triar entre dues candidatures, un fet que tan sols havia passat l'any 1983, i poc propi d'un municipi amb 6.000 habitants i força divers socialment. La pluralitat de punts de vista és sempre enriquidora i és lògic que tingui translació en l'ajuntament. Precisament en aquest número la CUP-Capgirem Moià es presenta com l'«alternativa d'esquerra rupturista» per als pròxims comicis, i mentre escrivim aquestes ratlles anuncia la convocatòria d'una assemblea oberta per a tractar temes municipals. Benvingut sigui, doncs, el debat, per tal que puguem prendre decisions amb criteri.

ÍNDEX

Editorial	3
Vida municipal	5
A quatre mesos de les eleccions municipals: fites J. Font	5
El nou polígon del Sot d'Aluies i el nou POUM 3. PDeCAT	9
Estimar, proposar, capgirar Moià. Capgirem Moià-CUP	10
Abaten l'estelada de la costa de la Creu. J. Font	12
Senyalització turística Coneix Moià. J. Clarà	13
Actes i esdeveniments	15
Els Pastoretas retornen! E. Permanyer	15
Nadal 2018: més enllà dels Pastorets. E. Roca, J. Clarà	17
Les entitats informen	21
Vint-i-cinc anys de diorames. Pessebristes de Moià	21
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	22
Escola de Música de l'Escola Pia	23
Moianès	24
Marta Purtil, gerent del Consell Comarcal, rep la medalla ...	24
Fira de Nadal a Oló. J. Canamasas	25
Modilianum	26
Un llibre d'Elvira Permanyer per a recuperar la figura ...	26
De fora estant	28
Sant Miquel del Fai. J. Font	28
Filosofia del meu camí (2018). M. Gutiérrez	29
Una mica d'història	33
Oficis i personatges (8). Ordidora: Sofia Padrisa. R. Portet	33
Lletres	36
Les muralles medievals de Moià. M. Baqués	36
El racó dibuixat	38
El call de cal Creus, a Calders. C. Rafart	38
Natura	39
Xenofòbies, races i cultures. M. Fortuny	39
Concurs «La qualitat és en el detall»	40
Opinió	41
Una publicació de tots i per a tots. V.H. Marcet	41
Miscel·lània	42
El castell de Clarà. A. Cantó	42
Publicacions	44
Breus / Moviment demogràfic	46
Necrològiques	47
Dades meteorològiques	49

Els Pastorets
(fot. Alfred Plans)

VIDA MUNICIPAL

A quatre mesos de les eleccions municipals: fites i reptes de Moià

Josep Font

El mes de gener arrenca amb dos horitzons i ritmes: mirant enrere, amb l'impàs de les festes de Nadal, amb dies d'assossec i de pair bé les coses, i l'esguard cap endavant, a l'any que es projecta. Políticament, a Catalunya, aquest primer semestre estarà molt marcat pel judici als líders independentistes, així com per les eleccions municipals del 26 de maig. Sí, s'ha acabat de nou el cicle de quatre anys, que haurà estat viscut intensament i difícil per a les tretze persones que ens representen a l'ajuntament. LA TOSCA ha volgut destacar alguns projectes que marquen aquest final de la legislatura i que, segurament, constituïran temes de debat electoral d'aquí a poques setmanes.

A rebuf de la comarca del Moianès i del deute municipal

Aquesta legislatura va néixer amb la comarca del Moianès acabada de crear oficialment. També s'havia aprovat el Pla d'ajust 2015-2025, que permetia d'encarilar l'espinós tema del deute. La flamant capital de comarca va aconseguir presentar només dues llistes per a optar al govern de l'ajuntament i els resultats, molt contundents, van ser de deu regidors per a l'equip d'AraMoià i de tres per a la candidatura de CiU —amb la denominació del partit l'any 2015—.

En el darrer Bom!: butlletí oficial de Moià, que s'anuncia com l'últim d'aquesta legislatura, el grup AraMoià afirma que es van presentar en el 2011 per «salvar Moià de la fallida econòmica» i que el deute «s'ha reduït un 295%» [vol dir que s'ha reduït de representar el 395% del PIB a representar només el 100%], fet que permet

pagar els proveïdors dintre dues setmanes. La progressiva reducció del deute, la principal llosa que pesava sobre l'ajuntament, va portar precisament el grup de l'oposició a demanar una rebaixa de l'IBI, que no s'ha materialitzat de forma generalitzada.

Segons les dades del Ministeri d'Hisenda, que es poden consultar amb un parell de clics a l'ordinador, veiem que Moià a finals del 2017 tenia un deute viu de 9.853.000 euros, una reducció molt significativa respecte als 15.484.203 euros del 2013. Consultant un mapa del deute per habitant als municipis, la cartografia encara destaca en vermell el municipi de Moià, que, amb un deute de 1.625 euros per habitant, manté un deute molt superior a la resta de municipis del Moianès, Bages, Osona, etc. Essent cert, doncs, que el deute és un tema més del passat que del present, la capacitat d'inversió és encara limitada. Aquest 2019, precisament, Moià viurà la liquidació definitiva de

Moià ha reduït el dèficit (fot. C.I.C. - Moià)

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Mercè Bigorra, Jaume Clarà, Josep Font, Albert Lozano, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix, Elvira Vilardell
Administració: Eduard Gómez
Impressió: Winihard Gràfics, Moià
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 4'5 euros

LA TOSCA és membre de l'Associació Catalana de la Premsa Comarcal

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL
MODILIANUM

Amb el suport de Generalitat de Catalunya
Departament de la Presidència

MoiàFutur, una empresa sense cap esdevenidor: l'administrador concursal i el jutge mercantil procediran a la subhasta, tant del **pàrquing del CAP** com de la **caserna de la guàrdia civil**. No sembla pas que cap dels dos immobles pugui ser gaire atractiu per als inversors. L'ajuntament ja va intentar, sense èxit, buscar un futur per al pàrquing i en el cas de la caserna la seva classificació urbanística com a equipament apartarà l'interès de promotors. Podria l'ajuntament de Moià recuperar aquests immobles? No sembla ni fàcil ni senzill, però tampoc impossible per via interposada.

El servei de recollida d'escombraries passa a gestió directa

El desembre del 2015, a pocs mesos d'iniciar-se aquesta legislatura, va finalitzar el contracte de concessió del servei de recollida d'escombraries a l'empresa **Traginers de l'Altiplà SL**. Durant més de tres anys, doncs, el servei s'ha mantingut prorrogat de forma automàtica, sense que l'ajuntament hagi elaborat nous plecs de condicions per a un nou concurs. Precisament, en el darrer ple de desembre del 2018 va aprovar-se definitivament i per

unanimitat —la unanimitat ha estat l'excepció en aquesta legislatura en projectes de dimensió local— que a partir del mes de juny la **Societat Municipal d'Aigües de Moià** gestionarà el servei de recollida d'escombraries a la vila. Serà llavors quan es decidirà si es manté el sistema de recollida actual o s'opta per un altre, com el de porta a porta, que es va estenent per diferents municipis. Des de l'ajuntament s'estima que la gestió directa comportarà un estalvi de 78.000 euros/any. Aquest canvi portarà implícit subrogar el personal de Traginers, així com adquirir contenidors verds (que són propietat de l'empresa), aconseguir el servei de camions (mitjançant *renting* o adquisició) i disposar d'un local per a vestuari, dutxa i dipòsit de contenidors.

La municipalització del servei de recollida d'escombraries, doncs, constituirà un repte per als futurs gestors, tant pel que suposa de canvi de model (hi ha força municipis que han centralitzat o que reclamen la prestació de serveis en concessió, com el de l'aigua potable), com per l'import i la complexitat del servei, com per l'impacte que pot tenir en la Societat Municipal d'Aigües. És sorprenent, en aquest cas, el poc ressò mediàtic que ha

merescut aquesta decisió estratègica de l'ajuntament.

Any d'eleccions, any d'inauguracions... o remodelacions

Aquest 2019 Moià viurà una autèntica febre d'obres. S'anuncia la reurbanització dels carrers del Remei i de Sant Pere, aquest darrer un vial històric i llarg del qual fa dècades que no es revisa el clavagueram. Pel que fa a la magnitud, però, les principals inversions es concentren en tres punts:

Nova depuradora. El grup de govern a l'ajuntament anuncia que aquest primer trimestre començaran les obres de la nova Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR), que s'ubicarà al mateix emplaçament que l'actual i a la qual substituirà. És un projecte que, amb l'IVA, sobrepassa els 4,5 milions d'euros, i finançat per la Diputació de Barcelona. És l'Ajuntament de Moià, però, qui licita l'obra i qui haurà de fer front als pagaments, d'entrada. La implantació de la nova depuradora ha de suposar un abans i un després en la qualitat de l'aigua de la riera. Cal afegir que l'**Escorxador Comarcal del Moianès** ha efectuat recentment una inversió pròxima

al milió d'euros per a modernitzar i millorar el sistema de depuració d'aigües. Aquestes inversions haurien de garantir la qualitat de les aigües residuals en un termini llarg de temps.

Urbanització de Montví de Baix (Sector A1). En el ple de novembre es va fer l'aprovació inicial (en aquest cas, amb els vots en contra del PDeCAT) del projecte d'obra del sector A1 de Montví de Baix (és el sector més proper a la vila, que puja per l'avinguda de Lluís Companys i acaba enllaçant de nou amb la carretera de l'Estany pel carrer d'Orriols). La recepció i legalització de la urbanització és un repte important de Moià i aquest projecte, pressupostat en 4,1 milions d'euros IVA inclòs, permetrà d'assolir-ho. És un projecte que s'executarà per cooperació i és l'ajuntament qui haurà de gestionar els pagaments i qui recaptarà als veïns, fent front, doncs, als fraccionaments i a la morositat que es generi. El vot en contra de l'oposició en aquest projecte té a veure, amb bona part, amb el que en el butlletí *Bom!* es titula «Estalvi de la rotonda». L'enllaç nord de la urbanització amb la carretera de l'Estany —just abans del canvi de rasant del trencant de Montví de Dalt— preveu en el planejament vigent

Sector A1 de la urbanització de Montví de Baix (fot. J. Font)

Model del nou parc de bombers

una rotonda, cost que haurien d'assumir els veïns. El projecte aprovat dibuixa un carrer que no enllaça amb la carretera i que convertiria l'avinguda de Lluís Companys en l'únic accés a la urbanització. Aquesta decisió pot suposar un estalvi per als veïns, manifesta el PDeCAT, però condiona la seguretat i l'accessibilitat en un vial amb tant pendent. Tampoc no veuen clar que sigui necessari tallar el centenar llarg de pollancres existents. Des del govern municipal aclareixen que hi haurà un vial asfaltat que enllaçarà els dos sectors de la urbanització de Montví i que tant l'accessibilitat com la seguretat estan plenament garantides.

Nou parc de bombers. A inicis de desembre els bombers del Parc de Moià van fer públic el seu malestar: afirmaven que disposaven només d'un vehicle operatiu, que el parc havia estat tancat durant vint-i-set dies i que en aquestes condicions podien trigar més de mitja hora a atendre una urgència, en cas de coincidir dos serveis. Els bombers s'havien sumat a una «vaga d'hores extres», denunciant la precarietat de mitjans. La bona notícia és que, finalment, el parc es farà de nou aquest any 2019. Se substituirà per un edifici industrialitzat que tindrà un cost d'1,6 milions d'euros, IVA inclòs. La gestió del projecte és íntegrament de la Generalitat de Catalunya i no tindrà afectacions viàries, ja que ocuparà la mateixa parcel·la del parc actual. La substitució del parc de bombers, temps enrere, s'havia vinculat a un projecte per a la construcció d'un heliport (el trasllat d'urgències mèdiques amb helicòpter és un protocol normalitzat) i aquesta previsió va portar a la signatura d'un conveni entre l'ajuntament i un propietari privat l'any 2010 per a la cessió d'una parcel·la adjacent al parc. La construcció de l'heliport no està pas descartada, però seria un projecte independent de la renovació del parc de bombers d'enguany.

L'urbanisme com a cavall de batalla

LA TOSCA ha anat donant compte de la gestió urbanística, que ha eixamplat diferències entre el govern i l'oposició a Moià. També en la darrera edició del *Bom!* es poden constatar visions contraposades. Ara Moià afirma que «el deute era només la punta de l'iceberg» i assenyala el repte de posar en ordre el desgavell urbanístic. El grup de govern anuncia el «canvi de proveïdor per acabar el POUM», mentre que el PDeCAT anuncia el POUM 3 i afirma que el «POUM liderat pel regidor Clusella... ha quedat en un calaix». En tot cas, el nou POUM no s'aprovarà en aquesta legislatura i el que veritablement urgeix l'ajuntament és incloure en el nou planejament modificacions mitjançant plans parcials. L'ampliació de la zona industrial del Sot d'Aluies i la completa legalització del Prat i del Pla Romaní són condicions necessàries per a respondre a les demandes d'ampliació d'algunes indústries ja existents, per a facilitar la implantació de noves empreses o per a evitar el trasllat de les existents, i és que el trasllat de bona part de la producció de Sosa a Navarres ha estat un episodi lacerant. Les modificacions puntuals urbanístiques inclouen altres projectes, com el del parc de bombers, el camp proper al cementiri o el Circuit Verd.

L'urbanisme marcarà, probablement, part de l'argumentari per a decidir el pròxim govern municipal. Les sancions urbanístiques s'han encetat a finals d'aquesta legislatura i, encara a conseqüència de la crisi, romanen força edificis a mig acabar i no legalitzats. Quants pisos buits, sense ocupar, hi ha a Moià? Es podran destinar a usos socials la vintena de pisos de propietat municipal? Que aquestes i diverses altres qüestions engresquin molts moianesos i moianeses al debat i a fer un pas endavant per a fer propostes i dedicar un temps al servei públic és l'expressió d'un desig, ja que la pluralitat de punts de vista sempre enriqueix.

El nou polígon del Sot d'Aluies i el nou POUM 3

Grup Municipal del PDeCAT a l'Ajuntament de Moià

L'Ajuntament de Moià té la intenció d'ampliar i reformar el polígon industrial del Sot d'Aluies. Per aquest motiu, l'alcalde va convocar tots els propietaris d'aquesta zona i va presentar la proposta que vol executar l'equip de govern, una proposta que suposa fer un polígon d'aproximadament 39 hectàrees (vegeu la foto adjunta). Un polígon industrial que estarà enganxat al poble, enganxat als habitatges.

El nostre grup municipal vol que les indústries tinguin els polígons de forma correcta, amb els serveis i les prestacions que es mereixen, on puguin treballar i créixer sense problemes i que a Moià tinguem espai industrial suficient per a poder-ne acollir de noves, però, com a

poble, creiem que ens hem de fer unes preguntes:

És el Sot d'Aluies el polígon industrial que ha de créixer?, cal un polígon de 39 hectàrees enganxat als habitatges? No saltres ho tenim clar. La resposta és NO.

La proposta que va fer el nostre grup durant l'elaboració del POUM 2, projecte que va estar treballant durant més de quatre anys el regidor Clusella, és la d'adequar els polígons existents consensuadament amb els propietaris, i *ampliar el polígon industrial del Pla Romaní*, opció avalada pel Departament de Territori de la Generalitat. Un POUM 2 que l'alcalde i el seu equip de govern han deixat tancat dins un calaix i han resolt el contracte amb l'equip redactor dient que el document lliurat era ple de deficiències molt greus (detallades en un informe elaborat pel secretari municipal i ocultat per l'alcalde durant deu mesos), però, en canvi, no els han reclamat ni un euro dels més de 50.000 pagats (!).

I després del POUM 2, toca el POUM 3. A finals de novembre del 2018, l'ajuntament va iniciar els tràmits per a una nova contractació (pressupost de 80.000 euros) que, a part dels treballs del POUM, inclou set modificacions puntuals per realitzar en paral·lel al POUM (!!!).

Per què aquest tomb urbanístic de l'alcalde i de l'equip de govern? Per què aquest tomb des de la marxa del regidor Clusella el desembre del 2017? Per què aquesta pressa amb el Sot d'Aluies del nou regidor d'urbanisme, el Sr. Capdevila?

El 2018 ha estat un any urbanístic *horribilis*. Esperem a veure quines sorpreses ens porta el 2019.

L'alcalde, Dionís Guiteras (fot. PDeCAT)

Estimar, proposar, capgirar Moià

Capgirem Moià-CUP

Diu el tòpic que Moià és un poble conservador. Com en tots els llocs comuns potser hi ha una part de veritat, però també molt de mite i una mica d'excusa —deixem-ho clar—. Les societats són dinàmiques, susceptibles de ser transformades, i en una realitat convulsa després de molts anys es generen oportunitats de canvi que no poden ser menystingudes.

Moià és una població molt activa en iniciatives socials, culturals i econòmiques, però aquesta activitat no ha tingut una traducció política que vagi més enllà de les maneres de fer de sempre. El filòsof italià Antonio Gramsci deia que la passivitat és el pes mort de la història, que

aquesta opera com una força activa i que les coses passen no tant perquè algú les vulgui així com perquè l'omissió fa possibles situacions no sempre desitjades. La realitat moianesa està en transformació i un dels seus punts febles ha estat la passivitat i la manca d'accions col·lectives. El *laissez faire*, tot sovint, és una mala opció també en política.

La creació administrativa de la comarca del Moianès ha permès posar Moià sobre el mapa i convertir en centrals qüestions que abans eren perifèriques en demarcacions polítiques més grans. Malgrat això, són molts els problemes no resolts i, comparant-ho amb poblacions semblants del nostre entorn, Moià arrossega mancances importants en serveis i

infraestructures, que es fan encara més paradoxals havent esdevingut una capital de comarca. Potser una part d'aquestes deficiències és fruit del deute i d'arrossegar lloses del passat, però també ho és de la manca d'un projecte de poble concret, meditat i compartit, i, al capdavant, d'una proposta de futur.

L'engegada del POUM el 2015 era una bona oportunitat per a corregir aspectes passats i establir les bases d'un projecte comú. Així es desprèn de la bona participació de la població i de les diverses agrupacions polítiques —amb representació o sense— en els espais de consulta i intercanvi de visions. Una oportunitat

perduda, però, amb el final abrupte del Pla General en unes circumstàncies poc clares i que deixa les arques municipals amb unes desenes de milers d'euros menys. Aquest final, després de diversos revessos, constata que l'interès general és més que la suma dels interessos individuals —alguns més influents que d'altres— i d'una visió molt particular i discutible de la cosa pública. Els criteris tecnocràtics esgrimits per tal de limitar certes despeses en nom del deute sembla que no serveixen per a deixar perdre algunes inverteixions de quantitats gens menyspreables.

La complexa situació generada els darrers vuit anys no ho han posat fàcil als diversos agents polítics locals. La superació del l'herència rebuda, la pressió per

gestionar els calaixos buits i les factures pendents han creat noves dinàmiques en un clima enrarit i a vegades tens. El trencament del govern d'unitat, la destrucció de l'Entesa, la confrontació d'interessos i la reducció d'opcions electorals en els darrers comicis posen de manifest que ningú no hi ha guanyat i especialment que hi perd el conjunt dels moianesos. Cal dibuixar un nou rumb.

Sense resignació i amb el convenciment que s'estan produint un canvis socials i polítics de gran importància tant en l'àmbit català com en l'internacional, cal que posem un gra de sorra en la construcció de nous models de societat, més justos, transparents i igualitaris. L'1 d'Octubre va suposar una injecció de moral a la ciutadania, una presa de consciència comuna i un empoderament col·lectiu davant d'estructures i maneres de fer monolítiques que han permès un aprofundiment democràtic de gran magnitud. Ni tot està fet ni allò creat és un límit.

La democràcia comença pel punt més proper i en el cas de les administracions públiques això és el municipi i una comar-

ca petita com la nostra. La nova República que s'està bastint només ho serà partint dels espais de decisió propers, dels espais compartits en els quals la pluralitat és un valor afegit.

Fa quatre anys, just abans de les eleccions municipals, es va fer palesa la necessitat i la voluntat de definir una alternativa d'esquerra rupturista a Moià. El creixement de l'esquerra independentista i la projecció de la CUP al Parlament posaven els fonaments d'aquest projecte, que no va madurar a temps però que ha esdevingut un corrent de fons. Una iniciativa que busca ser oberta i que interpel·la la població de Moià perquè participi activament en la seva pròpia realitat quotidiana, en la mesura en què cadascú consideri adient, perquè *viure significa prendre partit*. Ara es donen les condicions perquè aquest projecte continuï creixent, afronti nous reptes i aporti una nova manera d'entendre i de fer, començant per acceptar que no hi ha una única manera de fer les coses. No tenim totes les certeses ni solucions, però humilment entenem que va arribant l'hora que capgirem Moià.

SOPA DE LLETRES

Elvira Permanyer

Personatges dels Pastorets

Busqueu el nom de catorze personatges que apareixen en *Els Pastorets* d'en Folch i Torres. Podeu trobar els noms a la pàgina 49.

I	E	S	I	M	E	O	Y	M	O	J	L	S
S	D	J	K	O	Q	L	T	A	V	E	A	A
A	I	O	G	P	T	L	R	R	N	P	T	T
B	L	S	A	S	A	E	E	I	A	O	I	A
E	W	E	B	M	L	V	S	A	E	C	Z	N
L	A	P	R	M	V	O	P	M	A	R	T	A
O	T	T	I	T	E	R	E	H	E	L	L	S
Q	I	E	E	R	E	F	I	C	U	L	L	T
V	M	R	L	H	T	V	S	G	O	U	X	S
J	E	R	E	M	I	E	S	E	X	Q	O	L
Q	A	P	M	O	L	I	N	T	T	U	Z	L
M	I	Q	U	E	L	M	T	S	Y	E	Y	C
B	O	T	A	X	Q	T	O	E	R	T	P	A

Abaten l'estelada de la costa de la Creu

Josep Font

La nit del 29 de desembre uns desconeguts van tombar el pal de l'estelada de la costa de la Creu de Moià, descollant els espàrrecs que sustentaven la peça metàl·lica al fonament i que permetia de tenir hissada la bandera. Una vegada tombat el pal van endur-se'n la bandera, per si algú hagués pogut dubtar de la naturalesa política de l'acte vandàlic.

La bandera estelada es va col·locar el setembre del 2014 i està ubicada al costat de la creu que es reconstruí l'any 1940, acabada la guerra civil.

La bandera s'havia hagut de reposar en diverses ocasions perquè, exposada a tots els vents, s'estripava per les inclemències meteorològiques.

La destrucció del pal de l'estelada significa, en termes de vandalisme, incrementar el grau en la dialèctica per l'hemegonia de símbols i mencions independentistes en espais públics, com el senyal «Municipi per la independència» a l'entrada de la vila, grafitat en diverses ocasions.

Fot. J. Font

Senyalització turística Coneix Moià

Jaume Clarà

Durant el mes de desembre es va col·locar per diversos indrets de la vila bona part de la senyalització per a fer una ruta (Coneix Moià) pels principals indrets d'interès del nucli antic. La ruta inclou divuit punts, amb una breu ressenya de caràcter històric redactada per Ramon Tarter, presentats en forma de «tòtem» o senyalització vertical o bé de placa col·locada a la façana de l'edifici. Els divuit punts són:

de la plaça Major, Can Carner, Can Rocafort, Ajuntament vell, Monument a sant Sebastià, Església i convent de l'Escola Pia, Mirador de la Creu, Cal Calderó, Auditori de Sant Josep, Plaça del Moianès, Parc Municipal, Cal Cristó, Muralles de Moià, Carrer de Sant Antoni, Església parroquial de Santa Maria, Can Casanova, Monument a Rafael Casanova i Cases del tenor Francesc Viñas. La senyalització es complementa amb unes indicacions a terra i altres rè-

tols verticals que assenyalen el sentit de la ruta, així com dos plànols generals col·locats en dos aparcaments: el dels carrers Richard Wagner i Enric Morera, i, més sorprenent, en el de la plaça del CAP (sense que hi hagi cap novetat que s'hagin resolt els problemes que impedeixen que aquest pugui començar a ser operatiu).

La iniciativa, segons ha comentat a LA TOSCA la regidora de Pro-

moció Econòmica, Gemma Bisbal, ha tingut un cost de 13.088 euros, dels quals 8.000 han anat a càrrec de la Diputació de Barcelona, 2.716 de l'Ajuntament de Moià i 2.372 del Consell Comarcal del Moianès. Aquesta iniciativa, que facilitarà als visitants un millor coneixement de la vila de Moià, es preveu complementar-la amb l'edició d'un plànol. Aniria bé que s'aprofités l'ocasió per a corregir alguns desajustos terminològics entre el plànol general de la ruta i els rètols dels seus diversos elements.

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / Metge - Estomatòleg

Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Visites diàries

CLÍNICA PODOLÒGICA MOIÀ

Centre de Podologia autoritzat pel Departament de Salut Plaça del Colom, 4 2n-2a // 08180 Moià

- QUIROPÒDIES (durícies, ulls de poll, ungles, ...)
- CONTROL PEU DIABÈTIC
- BERRUGUES PLANTARS
- ORTESIS DE SILICONA
- ESTUDIS BIOMECÀNICS
- PLANTILLES PERSONALITZADES
- REVISIONS INFANTILS

Cristina Homs Fargas Nº Colegiada: 1456

93.820.91.55 - 659.660.348

HORES CONVINQUES

ACTES I ESDEVENIMENTS

Els Pastorets retornen!

Elvira Permanyer i Sert

A LA TOSCA del gener del 2016, en celebrar-se el centenari de la primera representació a Barcelona de *Els Pastorets*, em lamentava que no es recuperessin a Moià, ni tan sols en aquella data assenyalada, i amb la tradició teatral moianesa de fer-ne. Escribia: «Per a uns és una tradició unida a la religió, per a d'altres és un fet superat i ja no cal fer-los. Sigui el que sigui, és ben segur que les representacions de *Els Pastorets* són sinònim de col·laboració i de solidaritat entre els qui els fan possibles, una es-

cola de relleu generacional, una escola d'afició per a l'art teatral i, durant molts anys, una escola de catalanitat i d'integració social.»

Dos anys després del centenari, em refermo en el que deia i em congratulo que Moià hagi recuperat la representació de *Els Pastorets* d'en Folch i Torres, els dies 25 i 30 de desembre, fruit d'uns quants moianesos que s'han engrescat a portar-los de nou a escena de la mà d'Albert Sala, Montserrat Aliberch i jo mateixa, i en format gran a Les Faixes.

Plànol general de la ruta; dos dels indrets senyalitzats (fot. C.I.C - Moià)

E. Casacuberta, R. Gros i A. Sala com a Lluçifer, Lluquet i Rovelló (fot. Alfred Plans)

El programa de mà explicava que la proposta havia fet forat entre vells actors i actrius que de joves els havien representat i els venia de gust recuperar emocions, malgrat el pas del temps, i aportar el seu gra de sorra per a fer-los possibles de nou. Fet que va sorprendre gratament i va acabar d'engrescar els organitzadors. Alhora, s'havia trobat suport en moianesos i moianeses més joves que recordaven com havien gaudit de petits amb els dimonis i les trifulgues d'en Lluquet i en Rovelló, i que avui, ja pares i mares de família, entenien que calia també fer-los possibles, acompanyant els seus infants als assaigs i col·laborant en l'organització de l'esdeveniment. Un grup de dimònies, amb la seva dansa i actuació, donaren el toc elegant i endimoniat que s'esperava.

Així, doncs, una quarantena de actors i actrius, petits i grans, pujaren a l'escenari i permeteren la representació amb els seus encerts i desencerts; una quinzena de col·laboradors darrere les bambolines, sense els quals no es podrien fer *Els Pastorets*. Es recuperaren vells estris, com les forques de ferro, els vells vestits de dimonis i d'àngels; es referen vestits de pastors i se'n feren de nous intentant trobar una certa harmonia entre tot.

El decorat era molt senzill, es projectaven fotografies d'indrets recognoscibles del Moianès, com el claustre de Santa Maria de l'Estany, el Molí Nou o l'interior de les Coves del Toll, que embolcallaven i ambientaven cada quadre. La il·luminació, estudiada i prevista, va completar l'ambientació de la mà de Xavier Ferrer.

Una preocupació dels coordinadors era el so, ja que Les Faixes no és el millor espai per a fer teatre de text. El fet és que el so, gràcies a Jordi Camprubí, va funcionar i els espectadors de l'última fila van poder seguir perfectament tota la representació sense dificultats.

La recuperació de *Els Pastorets* va tenir l'aire d'història teatral moianesa, ja que un total de 724 espectadors van assistir-hi. Les primeres impressions eren que tot-hom en sortia content i satisfet, els grans recordant representacions del Casal, els petits veient dimonis i dimònies de prop, i els pastors fent les delícies de tots plegats. Dues jornades teatrals nadalenques per recordar.

Esperem que no sigui un fet puntual i que en les pròximes festes nadalenques es puguin tornar a fer. L'enhorabona a tot-hom, als qui ho han fet possible i als qui amb la seva presència ho han refermat.

L'elenc teatral, saludant en acabar la funció (fot. Alfred Plans)

Nadal 2018: més enllà dels Pastorets

Elisa Roca, Jaume Clarà

Es comencen a albirar les festes de Nadal quan veiem al carrer de Sant Antoni la paradeta que l'Associació Cultural Modilianum munta per vendre el seu calendari, que va néixer en el 2003 i ininterrompudament ha anat sortint cada any. Fotografies del nostre poble, de la nostra gent, que queden immortalitzades juntament amb un text explicatiu. Així com l'ABIC, una vegada més, ha promogut la seva campanya «Aquest Nadal comerços d'alçada a Moià» per incitar el consumidor a comprar productes de les botigues de la seva associació. Com en els últims anys han sortejat premis bescanviabls per vals de compra. Enguany el sorteig es va fer el 12 de gener.

La decoració nadalenca a Moià ha continuat essent austera, però aquest any l'ajuntament ha estrenat uns nous elements ornamentals als carrers de Sant Antoni i del Comerç.

Nit de Somnis. Una de les cites que evocuen flaire nadalenca és la *Nit de Somnis*. Enguany van celebrar-ne la 13a edició, el dissabte dia 15 de desembre a Les Faixes. Alumnes de l'escola municipal de dansa Somnis van ballar peces musicals com *La La Land*, *Snow flakes*, *La fada de sucre* o *Rythm nation*. Aquestes actuacions es van combinar amb interpretacions musicals d'alumnes de l'Espai Musical de Moià i les píncoles teatrals efectuades per Maria Santacreu. La decoració nadalenca, acollidora, i la bona entrada que va registrar el local van fer d'aquesta nit un bon preludi de les festes nadalenques.

La Marató. Enguany la Marató de TV3 —duta a terme el diumenge dia 16 de desembre—, que concentrava esforços per col·lectar diners per a la lluita con-

Decoració nadalenca (fot. C.I.C. - Moià)

tra el càncer i va aconseguir un esplèndid rècord al final del dia amb 10.715.430 euros, va comptar amb l'aportació de 378,24 euros recollits amb la *flashmob* realitzada pels alumnes de l'Escola Josep Oriols i Roca i 541 euros procedents de les garlandes nadalenques confeïdes pels establiments de l'Hospital-Residència. Ambdues activitats foren fetes dins el mes de desembre. Entre les intervencions de científics que van parlar del càncer en el programa de TV3 hi va haver la de la moianesa Cristina Fillat.

Fira del Tió i Mercat del Trasto. El mateix diumenge 16 de desembre, a Moià, el dia es va llevar fred, boirós, amb una fina pluja intermitent durant tot el matí que va deslluir la desena edició de la Fira del Tió i setena Fira del Trasto. Com cada any es van aplegar a la plaça de Sant Sebastià diverses carpes que aixoplugaven parades d'artesanía, de productes nadalençs i diverses associacions i entitats. A la plaça de Can Rocafort s'hi van disposar les parades del Mercat del Trasto. Al mateix temps que la fira engegava motors quedava oficialment inaugurada l'exposició de pessebres i diorames nadalençs, a la primera planta de l'edifici de l'Ajuntament Vell i organitzat per l'Associació de Pessebristes de Moià, que es va poder visitar fins al 6 de gener del 2019 (la mateixa entitat va organitzar també, en aquest cas al Museu de Moià, una exposició commemorativa dels vint-i-cinc anys d'activitat). A les portes de l'actual ajuntament hi tenia estada el Tió Solidari, que, com és tradició, recollia aliments destinats als més desfavorits. Quant a actuacions, enguany cal recalcar la presència de membres de l'Espai Musical interpretant nades i alumnes de l'escola Somnis que van actuar damunt l'escenari muntat per a l'ocasió. Malgrat la pluja irregular es van poder portar a terme les actuacions previstes durant la fira.

Concerts nadalençs. A la tarda del mateix dia, amb el pavelló de l'Institut IES Moianès ben ple, alumnes i professors de l'Espai Musical van oferir al públic assistent un concert de Nadal, establert en quatre blocs, on es barrejaven peces d'autors clàssics com Beethoven o Bach, passant per grups catalans com els Catarres o Sau, fins a una selecció de músiques de Disney. El centenar llarg d'intèrprets que van passar per l'escenari estaven organitzats en grups, depenent de les composicions que havien d'executar. Així, doncs, hom va escoltar grups de rock infantil, coral infantil, grup de rock grans, orquestra de corda infantil, cambra de cinema, orquestra simfònica, etc. La qualitat de les actuacions va arrencar un munt d'aplaudiments del públic present. Cal dir que el logotip de l'Espai Musical ha estat creat pel moianès Eudald Van der Pla.

El dissabte 22 de desembre, el Cor Xera, dirigit per Mireia Subirana, va sortir a cantar nades pels carrers de la vila, començant per l'Hospital-Residència i seguint, a partir de les sis de la tarda, per la plaça Major, davant el Casal i finalitzant a la plaça del Colom. Van interpretar cançons de caire modern —*Jo voldria que tot l'any fos com Nadal* dels Glaucs, *El pessebre ideal* de Strombers, *Ara és Nadal* de Lexu's— i altres de més tradicionals, com *El trineu*, *El pobre alegre*, *El dimoni escuat*, *El rabadà...*, cançons i coreografies que van encomanar l'esperit de les festes a tots els vianants que els escoltaven.

La canalla, protagonista. El diumenge 23 de desembre i l'1 de gener es va dur a terme el Pessebre Vivent organitzat pels catequistes de la parròquia, amb l'ajut de pares i mares dels nens que hi van participar. Es va reprendre després d'algun any sense fer-se i els quadres del pessebre es van establir a la part frontal de l'església, a la franja de davant de l'altar.

Cor Xera (fot. Cor). Pessebre Vivent (fot. X. Rius). Quinto a Les Faixes (fot. J. Font)

El 24 és un dia molt esperat per la canalla. És per aquesta raó que es va fer un caga-tió popular a la plaça del CAP. Un bon grapat de nens i nenes van fer-s'hi presents per tal de poder endur-se'n el regalet que, prèvia picada, el tió va cagar.

Els dies 25 i 30 de desembre, al Centre Cultural Les Faixes, es van recuperar els Pastorets de Folch i Torres, dels quals es parla en l'escrit precedent.

I el dissabte 29, a les cinc de la tarda i a la plaça Major, els patges dels Reis d'Orient, que van arribar en tres jeeps Willis, van recollir les cartes dels més petits plenes de desitjos i anhels.

Actes religiosos. Entre els actes religiosos nadalencs de la parròquia cal destacar la celebració penitencial del dia 18 de desembre a les vuit del vespre i la Missa del Gall del dia 24 a les dotze de la nit, amb col·lecta per a Càritas parroquial.

Cursa de Sant Silvestre. El dilluns 31, darrer dia de l'any, es va dur a terme la cursa de Sant Silvestre, amb inici a tres quarts de cinc de la tarda, just davant l'ajuntament, i amb la participació d'uns cent trenta corredors, entre petits i grans. A l'arribada, els participants, que havien

pogut triar entre dues rutes, van poder recobrar forces amb xocolata desfeta i pogueren prendre part en diferents sorteigs de productes de proximitat.

Quintos de Nadal. Les festes de Nadal sense els quintos que organitza el C.E. Moià tampoc no serien unes festes com cal. Enguany han tingut lloc al claustre de l'Escola Pia, el dia de Nadal i el dia de Sant Esteve, i els dies 1 i 6 d'aquest nou any a Les Faixes, amb una nombrosa assistència en totes les convocatòries. L'AMPA de l'Escola Josep Orriols i Roca en va organitzar un altre al gimnàs de la mateixa escola el dia 22 de desembre.

Cavalcada de Reis. La cavalcada d'aquest any es va caracteritzar, mediàticament parlant, pel fet que Moià, com altres capitals de comarca catalanes, es va sumar a la iniciativa que el rei Baltasar fos caracteritzat per una persona negra. Aquest fet, tal com han assegurat fonts de l'organització a LA TOSCA, ja havia succeït en un parell o tres d'ocasions fa uns quants anys. En qualsevol cas, celebrem que, en aquest aspecte, Moià també s'hagi sumat a organitzar una cavalcada més inclusiva.

Aquest any el rei negre de Moià va ser «de debò» (fot. C.I.C. - Moià)

LES ENTITATS INFORMEN

Vint-i-cinc anys de diorames

Pessebristes de Moià

Durant l'any 2018, els Pessebristes de Moià hem fet diverses activitats per celebrar els vint-i-cinc anys d'exposicions de diorames.

El dia 3 de març vam fer un dinar de germanor. Va ser molt emotiu, ja que van assistir-hi alguns pessebristes dels que iniciaren les exposicions l'any 1993. Després de bufar les espelmes del pastís d'aniversari, es va repartir un petit record entre tots els assistents.

La culminació d'aquesta celebració ha estat l'exposició *25 anys d'exposició de diorames dels Pessebristes de Moià*. El dissabte 1 de desembre a les dotze del migdia, cinquanta-tres persones van assistir a la seva inauguració, al Museu de Moià. La visita d'inauguració va anar acompanyada d'una explicació del recull de fotografies amb les quals s'ha fet una retrospectiva històrica d'alguns pessebres que s'han exposat durant aquest quart de segle i diferents fragments de pessebres que representen l'evolució de distints materials que hem anant utilitzant durant aquests anys.

Fot. C.I.C. - Moià

Es va cloure l'acte amb un brindis i un pisolabis per a tots els assistents.

Volem agrair a l'Ajuntament de Moià i al Museu l'oportunitat que ens han donat per a poder oferir al poble de Moià aquesta exposició.

L'exposició es podrà visitar gratuïtament fins al 27 de febrer.

Celebració i exposició dels 25 anys (fot. Pessebristes de Moià)

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

Dins el programa BiblioLab, el dia 22 de novembre es va fer el taller *Dibuixem amb 3D*, en el qual els participants van aprendre el funcionament del llapis 3D i la mecànica per a realitzar els dibuixos amb volum.

La segona quinzena de novembre es va dedicar als refugiats. Durant aquests dies es va mostrar una exposició de quadres del col·lectiu reivindicat [Art] Artistes pels Drets Socials. Des de la biblioteca es van vendre llibres solidaris, amb una recaptació de 89,90 euros, que es destinaran a l'ONG Micropolis Solidarity Group. La tertúlia de novembre es va centrar en el llibre *Vides aturades: refugiats a la intempèrie*, escrit per Bel Olid i amb fotografies de Gerard Masagué: la crisi dels refugiats en primera persona per a obrir els ulls a la nostra Europa. Gerard Masagué va conduir la tertúlia, va explicar l'experiència viscuda als camps de refugiats de Grècia i animà els assistents a realitzar petites accions per tal de capgirar la situació de les persones que es troben atrapades en camps de refugiats.

A partir del 19 de novembre han tornat els *Atrapallibres*, el club de lectura per a nois i noies de nou a dotze anys.

La segona xerrada de tardor del Cercle Artístic del Moianès va ser sobre «L'aprenentatge del dibuix com a experiència vital», amb Martí Martínez, Xavier Vidal i Andreu Vilardell, que van constituir una taula rodona per tal d'intercanviar amb els assistents les experiències en l'aprenentatge del dibuix.

Durant tot el mes de desembre s'ha pogut participar en la «llumineta» de la biblioteca: se sortejava una panera literària infantil i una d'adults. Els guanyadors van ser Walid Guemini (infantil) i Sofia Vila (adults).

Sota el lema «Els seus drets en joc», la biblioteca va participar en la recollida de joguines d'enguany per als infants del municipi sense recursos. És una campanya de la Creu Roja en col·laboració amb Càritas, els Serveis Socials de l'Ajuntament de Moià i el Cau.

Per commemorar l'Any Pedrolo, a més d'una exposició bibliogràfica a l'en-

trada de la biblioteca, el grup Para Bé l'Orella va presentar *Manuel de Pedrolo, cercador de ressons i criatures d'aire*, narració de tres contes ben diferents escrits en tres etapes de la seva vida. L'acte va incloure també la lectura de diferents paraules que expressen el que era: un perseguidor de la llibertat, rebel, coherent i conseqüent.

La TdeTallers de desembre es va dedicar, no cal dir-ho, al Nadal. Tots els nois i noies van poder fer un arbre de Nadal i retallar volves de neu decoratives.

El divendres 14 de desembre es va presentar el llibre *Contes enigmístics*, a

càrrec de la seva autora, Alegria Julià, i d'Elvira Permanyer. Ambdues van fer una presentació basada en els diferents enigmes lingüístics del conte, en la qual van participar petits i grans.

La tertúlia del club Llegir el Teatre va versar sobre *Alba (o el jardí de les delícies)*, de Marc Artigau. Amb Elvira Permanyer es va parlar de la solitud de les persones que es fan grans i dels andròides de companyia, visió d'un futur no gaire llunyà.

L'última activitat de l'any va ser *Ai, quin fred que fa!*, sessió de contes amb la rondallaire Rosa Pinyol.

Escola de Música de l'Escola Pia

Un any més, volem agrair a les nostres famílies i als nostres alumnes la il·lusió i l'esforç dedicat al Concert de Nadal que organitza l'Escola de Música de l'Escola Pia.

El dissabte dia 15 de desembre l'església plena de gom a gom va poder gaudir de melodies nadalenques que ens acompanyen en aquestes dates.

Des dels més petits de l'escola acompanyats pels seus professors i passant pels alumnes de l'aula de bateria, alumnes de totes les edats van interpretar peces com *Jingle bells rock* o *El noi de la mare*, incloent-hi peces més modernes de grups com Txarango. Van acabar el concert, com ja és tradició, amb una fantàstica versió nadalenca del *Bon dia* dels Pets.

Guanyadors de les «lluminetes»

Alumnes de l'aula de bateria

MOIANÈS

Marta Purtí, gerent del Consell Comarcal, rep la medalla al treball President Macià

Consorti del Moianès - Consell Comarcal del Moianès

El dia 18 de desembre, Marta Purtí Paradell, actual gerent del Consell Comarcal del Moianès i abans del Consorci del Moianès, va recollir al Saló de Sant Jordi del Palau de la Generalitat la medalla al treball President Macià, en un acte encapçalat pel president de la Generalitat, Quim Torra, i el conseller de Treball, Afers Socials i Famílies, Chakir El Homrani. El president i el conseller van ser acompanyats pel secretari general de Treball, Afers Socials i Famílies, Josep Ginesta, i per la secretària general d'Empresa i Co-neixement, Marta Felip.

Les medalles i plaques President Macià que atorga el Govern de la Generalitat van ser creades l'any 1938 per a reconèixer mèrits laborals, sigui de treballadors individuals, sigui d'empreses. L'any 1982 la Generalitat va recuperar aquests guardons amb la finalitat de premiar els qui, al llarg d'una vida o una dilatada etapa de treball, han contribuït amb el seu esforç i exemple a mantenir i impulsar d'una

manera rellevant l'activitat econòmica del nostre país.

Marta Purtí Paradell és l'actual gerent del Consell Comarcal del Moianès, comarca creada fa dos anys. Va començar a treballar com a tècnica a l'Ajuntament de Terrassa i després i durant vint anys va estar al capdavant de l'equip del Consorci del Moianès dissenyant una estratègia per implantar un nou model de gestió territorial innovador i adequat a les necessitats específiques del Moianès. Té un màster de Desenvolupament Local i Regional, un postgrau de Govern Local i un altre postgrau en Economia i Gestió de la Hisenda Autònoma i Local. És una gran defensora dels serveis públics, preocupada per innovar i aconseguir la seva millora permanent.

Tot l'equip del Consorci i del Consell Comarcal del Moianès li volem donar l'enhorabona i agrair-li la tasca feta al llarg de tots aquests anys, i la que queda per fer! Gràcies, Marta!

Fira de Nadal a Oló

Josep Canamasas

El dia 23 de desembre es va celebrar la 23a Fira de Nadal d'Oló. La idea va sorgir l'any 1996, quan era alcalde en Jaume Sala Burdó. Durant aquella legislatura es va crear la regidoria de Promoció Econòmica, que portava en Pere Vilà Ollé. Van ser aquesta regidoria i la Unió de Botiguers els qui es van animar a fer la primera fira de Nadal de productes artesans, naturals i de pagès.

Va començar a baix el poble, on hi ha tot el comerç, ja que així els botiguers també obrien els seus establiments. Després, amb el canvi d'ajuntament, l'any 1999 es va traslladar al nucli antic, un lloc més adient pel seu entorn però de complicat accés per als firaires. Amb la inauguració del Torrent Gros es va tornar a canviar, només durant dos anys, perquè les dues últimes edicions s'han realitzat a la plaça de Catalunya.

Aquest any ha estat molt reeixida, amb més de quaranta firaires, la majoria parades de menjar, beure i objectes de Nadal. Tot el matí va ser ple d'actes. Es va començar amb una ballada dels ge-

gants locals. A les onze, l'Ada Parellada va fer un taller de cuina sostenible amb la realització de quatre plats: canelons vegetarians, brandada de bacallà, botifarres amb gambes i unes postres a base de torrons de Xixona. A les dotze l'Esbart Rosa d'Abril de Castellterçol, amb la colla juvenil i els grans, va dansar balls populars. A dos quarts d'una, Raúl Benítez va explicar contes i cantar cançons per a la quitxalla; i després, la tradicional cantada de nades de l'Escola de Música d'Oló.

Durant tot el matí la mainada va gaudir d'esports d'aventura (tir amb arc, pujada d'escales amb cable penjades a una grua). També hi va haver portes obertes a l'Espai Hemalosa, on es passava el documental en què es poden escoltar les vivències de vuit testimonis que havien treballat en aquesta empresa. I durant tot el matí va funcionar la tómbola per a recaptar diners per a la Marató de TV3. Als voltants de les dues es va tancar la fira amb el ja tradicional «Vermut amb gust de Moianès».

Guardonats amb la medalla al treball President Macià (fot. TSF)

Un aspecte de la fira de Nadal d'Oló (fot. J. Canamasas)

MODILIANUM

Un llibre d'Elvira Permanyer per a recuperar la figura de Pius Daví

Associació Cultural Modilianum

El diumenge 23 de desembre, a les sis de la tarda, l'Auditori de Sant Josep es va omplir per a la presentació del llibre *Pius Daví i Segalés (1891-1956): moianès, actor i director de teatre*, de la nostra companya de redacció Elvira Permanyer i Sert. L'acte va incloure les intervencions de Jaume Clarà, president de l'Associació Cultural Modilianum, que va situar l'obra dins els treballs de recerca que Elvira Permanyer ha realitzat durant els darrers anys i que ja va donar com a fruit el llibre *Visca el teatre!: més de 100 anys aixecant el teló a Moià (1868-2004)*. A continuació, Àlicia Arisa es va referir al procés de gestació de l'obra viscut en primera persona durant els trajectes Moià-Barcelona i viceversa que durant anys va compartir amb l'autora. Va ser, però, Elvira Permanyer qui centrà les intervencions en el procés d'elaboració del llibre, fent-ne sobresortir els aspectes més rellevants, complementats amb lectures de fragments de textos a càrrec de Mont-

serrat Aliberch. Tancà l'acte l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras.

El llibre se centra en la figura de Pius Daví, moianès fill de cal Ferrer de la Font, que, després d'estudiar en la primera promoció de l'Escola d'Art Dramàtic, fundada i dirigida per Adrià Gual, inicià una fecunda carrera com a actor teatral (i també com a director) que el portà a triomfar en els escenaris d'arreu de Catalunya. La seva trajectòria sovint ha quedat eclipsada per la seva muller, l'actriu Maria Vila i Panadès, amb qui no solament va formar família sinó també la companyia teatral Vila-Daví, que durant anys va regentar el teatre Romea.

L'obra d'Elvira Permanyer reseguix la vida professional i artística de Pius Daví, com a intèrpret dels grans clàssics catalans (Sagarra, Guimerà...), però també d'altres autors internacionals (Shakespeare, Ibsen...), des de l'època daurada del teatre català i en català dels anys vint i trenta, fins a l'ensulsiada que va repre-

sentar la postguerra i la prohibició durant uns anys de poder representar obres en llengua catalana. Pius Daví i Maria Vila, en el seu exili interior, van maldar des de l'any 1946, amb la reestrena de *L'Hospital de la Glòria*, per normalitzar el teatre en català, fet, però, que no es va poder aconseguir mai del tot durant aquest període.

Cal destacar l'esforç de l'autora per poder il·lustrar l'obra amb imatges dels principals fotògrafs de la Barcelona del moment, com Amadeu Mariné, Brangulí o Agustí Centelles. En aquest sentit, el llibre, a part del seu interès intrínsec, es converteix en una agradable passejada per l'escena teatral catalana de bona part del segle XX.

Maria Vila i Pius Daví en *Desitjada* (any 1932) i Pius Daví com a Ponç Pilat (any 1933)
(fot. MAE. Institut del Teatre)

Intervenció de Jaume Clarà en l'acte de presentació (fot. Alfred Plans)

DE FORA ESTANT

Sant Miquel del Fai

Josep Font

La Diputació adquireix un cartulari

La Diputació de Barcelona va comprar en subhasta, el proppassat mes de desembre, un cartulari del segle XIV de Sant Miquel del Fai, posat a la venda per Christie's, una de les principals cases de subhastes del món. Albert Velasco, conservador del Museu de Lleida, havia detectat i advertit de la importància del document que es posava a la venda i que va poder adquirir la Diputació per un import de 41.000 euros.

El document, escrit en llatí, porta per títol *Capibrevium monasterii sancti michael de falho diocesis barchenon*. En el conjunt de cartes i actes que conté s'esmenten 341 individus i 51 comunitats religioses. Pel que es coneix fins ara, les cartes més antigues datarien de l'any 1364 i fan referència a propietats de la família Viaplana de Riells del Fai.

Jordi Martí, diputat de Presidència, va afirmar sobre aquest document que «serà probablement la font més rica i amb major densitat d'informació sobre el monestir, de gran valor, donat que en el nostre entorn un document d'aquesta mena resulta poc freqüent. N'estem visiblement satisfets». Aquesta adquisició, doncs, significarà un increment notable del patrimoni documental vinculat amb el Moianès i permetrà de reintegrar al recinte un element que dóna a conèixer les terres i les persones de Sant Miquel del Fai en el segle XIV. El document es devia desvincular del monestir

a conseqüència de la desamortització de 1835.

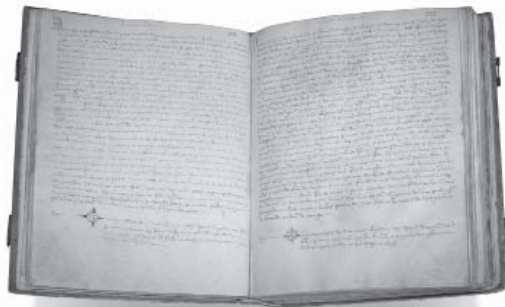
Està previst que l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona faci una reproducció o digitalització del document per fer-lo accessible als estudiosos.

La reobertura de Sant Miquel del Fai va per a llarg

Tal com va informar LA TOSCA, la Diputació de Barcelona va adquirir la propietat de Sant Miquel del Fai fa un any i mig i havia previst d'inaugurar de nou el recinte l'estiu passat. La inauguració, però,

no té data, de moment, segons es va saber a finals de novembre. En una presentació del *Pla d'usos* de Sant Miquel del Fai —a la qual va assistir Anna Guixà, alcaldessa de Sant Quirze Safaja i vice-presidenta del Consell

Comarcal del Moianès— la Diputació va donar compte de les actuacions que s'hi havien fet en aquest any i mig, destacant que calia reforçar temes de seguretat per a evitar desprendiments. També s'està fent de nou el sistema d'il·luminació del recinte i es renovaran un quilòmetre i mig de baranes. El pla d'usos preveu posar en valor el patrimoni natural i cultural de l'espai. La Casa del Prior inclourà una exposició permanent sobre la història de Sant Miquel del Fai, que s'enriquirà notablement amb el cartulari acabat d'adquirir. Tot plegat significarà posar en valor un actiu patrimonial i turístic de primera magnitud a la porta de la comarca del Moianès.

Filosofia del meu camí (2018)

Manolo Gutiérrez

Després dels escrits en anteriors números de LA TOSCA, molta gent em fa la mateixa pregunta: «Ja has arribat a Santiago?» Jo contesto: «Sí, ja hi he arribat caminant (el 2005) i he tingut la sort de poder experimentar un munt de sensacions i emocions, quan entro a la plaça de la catedral, i allà, assegut a terra, miro la impressionant catedral i dono gràcies a Déu per haver-hi arribat, i és quan m'adono del que és el camí, però arribar a Santiago no és el meu principal objectiu.»

Diuen que quan arribes a Santiago de Compostel·la no és el final, sinó el començament d'un altre camí (per a mi el camí és com un recurs per a superar-me com a persona i intento que sigui un moment bonic, no d'èxit).

Aquest és el meu cas, he fet molts quilòmetres sense haver d'arribar a Sant Jaume de Galícia, i començo a caminar cap a un nou camí. L'objectiu principal, quan surto de casa meva, és caminar i viure la meva pròpia experiència dia a dia, etapa a etapa, conèixer molta gent, arribar en algun lloc, saber que, després del meu esforç, ja arribo, i això ja és una recompensa, perquè caminar és seguir una ruta i deixar-se portar, sabent que el que avui és meravellós, demà és tot al contrari. Per això m'agradaria explicar (encara que és difícil per a mi explicar unes sensacions o emocions tan personals) la meua filosofia personal del que representa per a mi el Camí de Sant Jaume.

Per començar diré que hi ha molts camins oficials (segons les guies), però en realitat el meu camí no és en cap guia, i comença des del moment que surto caminant de casa meva i del meu poble. Comença des de la porta de casa, és una experiència única, perquè quan vaig ca-

minant miro enrere i veig el que deixo a la meua esquena, tinc la sensació que ho deixo tot, però en realitat no és així, perquè tot el que jo estimo ho porto dins la motxilla.

El meu camí és com un pont que he de creuar, o no, i jo el vull creuar; però, abans de fer-ho, jo ja l'he somiat. Jo el somio sempre, abans de sortir.

Ja he sortit unes quantes vegades, unes des de casa meua i altres des d'altres pobles on els camins van convergint i es troben per a dirigir-se a Santiago; unes amb més sort que d'altres, a vegades sol i altres acompanyat, però cada vegada amb més il·lusió.

Un dia, ja fa molt temps, em vaig fer la pregunta: «Per què cada any el camí atrau milers de persones de diferents nacionalitats, religions, edats... carregats amb la motxilla?» Si no el faig, no trobaré la meua resposta personal. Es diu que hi ha tants motius i respostes com persones que fan el camí. Després de caminar tants quilòmetres, ja tinc la meua resposta, però no sé ben bé com explicar-ho.

Hi ha moltes maneres i motius de fer el camí: esport, reptes personals, religiosos, espirituals, promeses, conèixer pobles, monuments, persones... Per això cada camí té un encant diferent i cada pelegrí és tot un món i ho viu a la seva manera. Uns prefereixen fer-lo sols, altres en grup, en parelles, a peu, en bicicleta o a cavall. Es pot planificar a la carta, l'etapa, els quilòmetres diaris —quinze, vint, vint-i-cinc, trenta...— i escollir el mes de l'any preferit.

Personalment prefereixo els mesos de primavera, maig o juny, quan tot és verd i ple de vida, o el setembre, quan ja no pica la calor i no hi ha tants «pelegrins». Les sortides que he fet en el mes d'agost han

estat molt boniques, i també hi he trobat el seu encant; fa massa calor i hi ha molta gent, però es una experiència bonica i diferent.

Jo el faig a peu, perquè crec que és la millor manera de viure'l intensament, ja que a uns quatre quilòmetres per hora tinc temps de gaudir del paisatge, dels pobles, dels monuments, d'escoltar en silenci els sons de la natura, el vent, els ocells, les meves pròpies petjades, rieres i rierols plens d'aigua, i puc parlar amb la gent que trobo pel camí, cada dia diferent, perquè, encara que camini acompanyat, sempre tinc molts moments de solitud i silenci. Així trobo el que busco, allà sóc jo, sóc algú, amb el silenci de cada matí veig sortir el sol i em sento a mi mateix, tinc molts moments de desconexió i de reflexió de tot el que tinc —família, amics...— i

que potser no he sabut, o no sé, apreciar, saber més de mi mateix...

Com em va dir un dia un veterà pelegrí, *em perdo per trobar-me*, que bonic! Quan trepitjo el camí penso en els milions de pelegrins que l'han trepitjat durant més de mil anys, amb les seves il·lusions, promeses i la seva fe, tot i que els motius d'aquests pelegrins poden no ser els mateixos —o sí!— dels de la nostra època, i això em fa més fort per a continuar caminant i poder conèixer la gent que vaig trobant, dia a dia, en el camí i en els albergs. Així puc compartir-ho tot: coses personals, materials, experiències, aventures... de les llargues hores de caminar tot sol, patint calor, cansament, butllofes, fred, pluja...

Però ara, quan ja sóc a casa i parlo de la pluja en el camí, em faig aquesta pregunta o reflexió: a casa, cada setmana faig uns quants quilòmetres i no tinc problemes per a sortir quan fa calor o fred, però, que estrany!, per què aquí a casa mai no surto quan plou i allà sí? Aquesta és una altra de les preguntes que no tenen una resposta única, jo he tingut la sort de poder experimentar en el meu cos aquesta sensació, sortir a caminar plovent i quedar-me xop, i quan surto amb el meu impermeable, és una solitud total, gairebé no parlo, ni miro la gent que trobo, només camino i penso a viure l'experiència al màxim, perquè és única, estar diversos dies seguits caminant sota la pluja, el vent, el fang..., és una aventura diferent i gratificant que em dona una sensació de llibertat i em relaxa; són emocions que no es poden entendre si no ets allà, sol, fent el camí i sentint com la pluja cau sobre el teu cos.

Tot això fa que quan arribo als pobles i veig tanta gent diferent i la gent d'allà, caminant pel carrer amb la meua motxilla a l'esquena brut, suat... i em saluden, «¡Buen camino!», i em parlen amb un somriure, fa que les relacions siguin molt

més senzilles, espontànies, en què predominen les emocions i els sentiments, els valors com solidaritat, companyia, generositat... i aprenc a escoltar amb humilitat. Això m'enriqueix i descobreixo nous valors que en la meua vida quotidiana no es donen o no sé apreciar, i que intento retenir per a quan torno a casa. Llavors és quan també m'adono com són d'importants la família i els amics, veig que sense aquests puntals la vida no seria el mateix...

Ja he fet molts quilòmetres per diferents camins (català, aragonès i francès) i tinc la intenció, si puc, de fer-ne més. He vist que el català i l'aragonès són força semblans. El català té la sortida emblemàtica del monestir de Montserrat (els frares ens fan, abans de sortir, una breu missa i benedicció dels pelegrins, molt emotiva). Deixant a part el traçat, les persones, cultura, pobles i monuments, per a mi són els més impressionants i més autèntics, sobretot l'aragonès, molt solitari, on trobo uns altres components que no poden faltar en el meu camí, la solitud, i aquesta solitud fa que el camí tingui una altra part molt important, l'aventura. Cada dia tinc unes dificultats que he de solucionar jo tot sol, però també quan arribo és una recompensa.

Aquests dos camins també tenen un altre costat molt positiu per a mi, que és difícil de trobar en el francès: haver-hi pocs pelegrins (vuit o deu cada dia). Sempre que puc faig vida i dormo en els albergs parroquials o municipals, així no «desconnecto» o «abandon» l'essència del camí. Alguns alberguistes parroquials t'ofereixen un tracte més familiar, amb un sopar comunitari, on tots col·laborem, i només paguem la voluntat, ja que ells tan sols demanen la nostra col·laboració personal, no material, i busquen que les relacions entre nosaltres siguin molt més fraternals, mantenint l'autèntic esperit del pelegrí com era en l'edat mitjana. Aquí és

on veritablement t'obres als altres, encara que no hi hagi temps material per a conèixer-nos.

El camí francès ja és una altra història. El traçat de les etapes és més planer, el paisatge és diferent, i la infraestructura (albergs, bars, restaurants, hotels...) no té res a veure amb els altres camins d'Espanya. Aquí tot ho veig més «fàcil», aquesta infraestructura que hi ha em dona la sensació de sentir-me més segur, però sé que els problemes continuen essent-hi i poden sortir en qualsevol moment. Aquí és més difícil d'anar sol, tret que un ho vulgui. En ser el camí més transitat, em trobo amb centenars de pelegrins cada dia i tinc l'oportunitat de conèixer molta gent de tot el món i obrir-me cada vegada més amb els meus defectes i virtuts a gent que no conec i que mai més no tornaré a veure.

M. Gutiérrez, a Cervera

M. Gutiérrez, a la Panadella

Per això, any rere any, el camí és una altra experiència diferent i única.

Quan preparo una nova sortida, uns quants dies abans de sortir vaig fent la motxilla i deixo fora totes les coses negatives —problemes, estrès, prejudicis...—, hi fico el millor de mi, el que més m'importa en la vida —il·lusions, emocions, sentiments, amistat...—. Surto a caminar sense saber on o com acabaré, i quan arribo a casa miro enrere i veig la meua credencial plena de segells, que guarden un tros de la meua història en el meu camí, i em sento orgullós del que he fet, encara que de vegades l'èxit no ha estat total.

Crec que després de caminar tants dies per aquests camins, uns acompanyat i altres sol, puc dir que hi ha un abans i un després en la meua vida.

Un pas més, un pas més...

I mai no acabes d'arribar, però cada pas és... un pas més. I vas avançant. Pas a pas, fins a arribar al punt d'alegrar-te que sempre es pot fer un pas més (Sílvia Vidal).

Ah, sí! Me n'oblidava: el dia 27 de juliol del 2017 (un any i dos mesos després de l'infart), vaig tornar al camí per caminar una setmaneta, acompanyat pel meu germà Sebastià i l'amic Paco, cosa que no havia d'haver fet, perquè una setma-

na abans de sortir havia tingut una forta diarrea i estava tocat, i ho vaig pagar car, perquè al cap de dos dies, per molt líquid que prenia, em vaig quedar deshidratat i vaig haver de tornar cap a casa bastant malament de salut. Però..., ho havia d'intentar...

El dia 16 de setembre del 2018, una altra vegada vaig tornar al camí, jo sol (ja vaig dir que era molt tossut), perquè continuava tenint un desig molt gran: conèixer i donar una forta abraçada, cosa que vaig fer, a Ernesto (alberguista), la persona que em va salvar la vida fa dos anys al poble de Grañón i, de passada, fer unes deu o dotze etapes més. Però tres dies caminant i..., malament!, altre cop cap a casa. Si algun dia veig l'apòstol sant Jaume, primer li donaré les gràcies per ajudar-me, però després m'haurà de respondre a moltes preguntes: per què...?

Diuen que cal viure els somnis, no sols somiar-los

Jo els he viscut molt intensament, però crec que, després d'haver fet uns 1.600 km, a partir d'ara hauré de somiar-ho. Llàstima! La salut...! Ho havia de provar de nou, perquè crec que el camí m'ha ensenyat moltes coses de la vida. Per això estic molt orgullós del que he fet!

UNA MICA D'HISTÒRIA

Oficis i personatges de Moià (8)

Ordidora: Sofia Padrisa i Villà

Roser Portet

Sofia Padrisa (fot. R. Portet)

Ens trobem davant una dona que ha passat per una situació familiar molt difícil —patir els maltractaments de la parella—, i que va tirar endavant tota sola amb quatre fills una vegada va veure que abandonar el marit era l'única sortida. La seva feina, ordidora en les fàbriques tèxtils del nostre poble, la va ajudar a afrontar la seva situació personal i mantenir-se, creant xarxa social amb les amistats que hi va fer i la família. En definitiva, expliquem l'ofici que va exercir una dona valenta de Moià.

Hem fet una presentació una mica especial per parlar d'un ofici.

Per les meves circumstàncies personals a la feina em van ajudar molt, les meves companyes especialment, perquè en vaig poder parlar amb elles quan treballava a les Faixes. Però no van ser les úniques: per exemple, quan el 1992 em vaig separar, l'encarregat va demanar

que m'acompanyessin i, alhora, que avissés sempre que em veiés en un destret. Treballant, treballant me'n vaig sortir.

Parlem de la feina que feies en les fàbriques tèxtils d'aquí a Moià, doncs.

Vaig començar amb catorze anys al Vapor, a principis dels anys seixanta. Hi començaves d'aprenent, escombrant a la fàbrica sense fer pols, ho feia sempre a l'arribar a les dues —feia el torn de dues a deu del vespre, sempre vaig fer el mateix—, i al marxar. Després ja et posaven a fer rodets.

Al Vapor hi vaig treballar molt bé, perquè hi havia unes dones molt maques que ens formaven. Un grup de cinc o sis joves amb quatre de les més grans, les que ensenyaven a les joves. Aquestes tenien l'experiència i les joves donaven vida —els amos tenien aquesta dèria de barrejar-nos per a estar totes bé—. Cadascuna ens ensenyava una part: bitlles, rodets, trescanar.

Això vol dir que passaves per totes les fases de la preparació del teixit.

Sí, és així. Hi vam aprendre les feines de fer rodets: s'omplien els rodets dels fils, aquests rodets passaven a alimentar l'ordidor; d'ordir: es reunien tots els fils destinats a formar el llarg d'una peça de teixit, de forma ordenada, a fi d'enrotllar-los al plegador destinat al teler, l'ordidora col·loca les bobines a la fileta per començar a ordenar els fils que passen a l'ordidor; de fer bitlles: omplir-les de fil i portar-les al teler.

També era molt important aprendre els colors, perquè, per exemple, hi havia cinquanta classes de vermell i els havies de conèixer tots, cadascun tenia el seu número. De rodets passaves a bitlles; a

MOIÀ Avda. Zona Industrial, s/n Tels. 93 830 12 25 93 820 77 77 AVINYÓ Antoni Prat, s/n Tel. 93 838 72 78 SANT QUIRZE SAFAJA Ctra. de Mollet-Moià Km. 25,400	CALEFACCIONS - INDÚSTRIES AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ SERVEI A DOMICILI TELS. COMANDES: 93 830 12 25 - 93 820 77 77
--	--

mi fer rodets em divertia, perquè et mo-
vies més.

Dins de la fàbrica, treballàvem en una
sala gran per a les feines de preparació:
rodets, colors, bitlles o carret de fil prepa-
rat per a anar als telers. Els telers eren
a una altra banda, on anava per portar-
los el material, però on no vaig treballar.
Encara hi havia un altre sector per a les
cosidores i repassadores; si sortien de-
fectes a l'hora de teixir, després les peces
passaven per les repassadores i de les
repassadores a les sargidores —la feina
més fina, on s'arreglava el que es podia—
i després ja se servia al client. De sargi-
dora no n'havia fet, però de repassadora
sí: hi anàvem quan no teníem feina en el
nostre sector; aquesta feina era molt qui-
eta i ja no m'agradava.

Nuar —es nuava el fil per començar
a teixir i era la feina que es feia després
de fer bitlles— o passar malles —corda
que vas passant i teixint, com una pinta—,
eren altres feines que es feien en la part
de preparació. Ens acabàvem especialit-
zant en una de les feines. També hi havia
un espai per al material, on estava tot co-
dificat per al que necessitaves i la quanti-
tat necessària per a fer les peces.

T'ensenyaven a fer de tot per si calia

que donessis un cop de mà en un mo-
ment determinat. Entre totes formàvem
la cadena d'aprenentatge; al cap de tres
anys havíem passat per tots els llocs.

En un cert moment va plegar una or-
didora i m'hi van posar a mi —preparava
els fils per a posar al teler a teixir la tra-
ma, comptant els que faltaven—. Jo ja li
havia dit que m'agradava, aquella feina;
l'Antònia de cal Tronxo m'havia ensenyat
a ordir. Va ser la feina que vaig anar fent
sempre.

**Recordes un bon ambient de tre-
ball.**

Ens ho passàvem bé, allà dintre
cantàvem, ballàvem... teníem el Sebas-
tià Monsech d'encarregat, que era molt
maco. El Sr. Escòlies era el director, era
molt recte i exigent, però era molt humà,
entenia el jovent i tothom. Hi havia molt
bon ambient de treball, tothom tenia pa-
ciència a l'hora d'ensenyar-nos i després
sempre es posava bona voluntat per al
que calia. El Vapor va tancar al cap de
deu anys d'entrar-hi. Hi havia après molt.

**Vas plegar de treballar al Vapor i
més endavant vas treballar a les Fai-
xes.**

El Ricard Vila ens va dir que es tan-
cava i qui volgués podia anar a un poble

Sofia Padrisa a les Faixes, l'any 1997

del Berguedà, on tenia una altra fàbri-
ca. Molt poca gent va marxar. Jo estava
esperant el Josep Maria, em van donar
l'atur. Els nous amos no volien gent ca-
sada, i al principi tampoc no van obrir la
sala d'ordidors. Quan la meua filla Mar-
ta tenia tres o quatre anys vaig tornar a
treballar, a les Faixes, directament com
a ordidora. Això era cap al 1976. També
hi vaig estar molt bé, hi vaig tenir molt
bones companyes.

**Com eren les condicions de treball
a les fàbriques?**

Em recordo de la primera setmana-
da que em van donar, com a gràcia, 100
pessetes, que les hauries de tornar si
mai plegaves. Estava molt contenta, les
vaig donar a ma mare. El dia que es co-
brava era el dissabte, perquè llavors es
treballava també els dissabtes, i en el
meu torn, fins a les deu de la nit. Més en-
davant, quan feia tres o quatre anys que
hi era, es feien només quatre hores els
dissabtes.

De vacances en teníem a l'agost, al
principi dues setmanes, més endavant
van millorar les condicions laborals i ja fè-
iem tot el mes.

Passàvem molt fred a l'hivern i calor
a l'estiu.

Amb companyes de les Faixes,
als anys noranta

A l'hora de sopar veies tothom, fèiem
torns per no parar la feina, coincidíem
amb les treballadores dels telers al men-
jador. A les quatre ja berenàvem, perquè
potser ens posàvem a treballar havent
menjat tan sols un plat de sopa; llavors, a
les set o quarts de vuit, ens menjàvem el
sopar que dúiem de casa.

Quant al tema del soroll, no en patíem
gaire, potser al cantó dels telers se'n feia
més, i al Vapor més que a les Faixes, on
ja eren molt més automatitzats i menys
sorollosos.

És una vida molt esclava, però jo no la
trobava rutinària, les feines anaven canvi-
ant molt, el tipus de teixits que havíem de
fer, també. Cada any es canviava el mos-
trari de teixits, que preparàvem per a quan
havia de venir el marxant.

Quins tipus de teixits preparàveu?

Al Vapor fèiem molta roba de camisa
i per a llençols i *manteleria*. A les Faixes
es feia teixit per a camiseria. La diferència
entre els teixits era que per a la camise-
ria era un teixit més prim; per tant, els fils
eren més fràgils.

Els clients no els coneixíem. Sí que
recordo que treballàvem bastant per a les
fàbriques que feien els uniformes de El
Corte Inglés.

**Quanta gent hi treballava, a cada
fàbrica?**

Hi havia una cinquantena de treba-
lladors al Vapor i, a les Faixes, entre una
seixantena i una setantena. Un gran per-
centatge dels treballadors érem dones.

Ara ja estàs jubilada.

Vaig agafar la jubilació anticipada als
seixanta anys, ara ja en fa deu. Jo no volia
fer cap comiat, però em van preparar una
festa sorpresa, en tinc molt bon record, es
van aplegar els tres torns al menjador, em
vaig posar a plorar com una bleda, va ser
emocionant...

No trobo a faltar treballar. Al principi
sí, perquè és un canvi de rutina. Ara és
quan estic més bé.

LLETRES

Les muralles medievals de Moià

Marian Baqués

Si mireu un plànol de Moià i us fixeu en el nucli antic veureu com hi ha una rodona que l'envolta. Marca l'antiga muralla que cenyia el Moià medieval. Jaume Clarà ens en descriu el perímetre (*Moià. Una història per conèixer*, Manresa 2009, p. 42). «Les muralles i els valls voltaven pels actuals carrers de Francesc Viñas, Palau, plaça de l'Hospital, baixada del Vall i plaça de Sant Sebastià.» Us fem un repte: mireu de dir vosaltres on eren els quatre portals. En acabar l'article continuarem la transcripció de la referència i hi trobareu la resposta.

Sabem que, el 24 de febrer de 1366, el rei Pere III el Cerimoniós concedia a la vila de Moià poder cobrar un òbol barcelonès durant cinc anys a tots els forasters que entressin o sortissin de la vila. Dotze anys més tard s'obtenia una altra concessió reial per a acabar la construcció de la muralla. Aquesta representava un control de les entrades i sortides i facilitava el cobrament de taxes. També tenia una finalitat protectora. A principis del segle XVII la vila començà a créixer fora muralles i aquestes ja no tenien sentit.

Quin ésser viu no té una necessitat protectora? On la troba? La protecció, la seguretat, el sentiment de sentir-se confiat, és una característica de l'animal. Ens podem adonar que hi ha moltes menes de proteccions. Un tema que té múltiples manifestacions.

Qui de nosaltres no s'ha amagat mai davant qui sigui? Quin estudiant no s'ha encongit per evitar que li preguntin la lliçó que no sap? La dissimulació és un ca-

muflatge. Només cal observar el perfecte mimetisme dels animals amb la natura. El nostre cervell tragina aquest comportament des dels inicis de la vida. El tenim amb comú amb els rèptils. «Un comportament reptilià bàsic és la dissimulació. El llangardaix utilitza aquest tipus d'activitat per a escapar d'un predador o per a premeditar una venjança» (Marie Joseph Chalvin, *Los dos cerebros en el aula*, Madrid 1995, p. 46).

La seguretat és un coixí sobre el qual descansa el progrés de la realització per-

En aquesta fotografia del nucli antic de Moià s'hi endevina una bona part dels carrers que eren envoltats per l'antiga muralla (fot. C.I.C. - Moià)

sonal. «La protecció és protecció perquè dóna seguretat. La seguretat de l'infant depèn fonamentalment del suport afectiu. Estimar és donar seguretat, perquè estimar és resoldre l'angoixa de l'altre. La protecció que necessita la criatura és d'una qualitat diferent de la que necessita l'infant que creix. Donar seguretat és satisfer equilibradament quatre necessitats fonamentals de l'infant, que són: l'afecte,

l'acceptació, l'autoritat i l'estabilitat.» Qui així s'expressa són els membres de la família Folch: en Lluís Folch i Camarasa, en Lluís Folch i Soler i en Jordi Folch i Soler, en el seu llibre escrit a sis mans: *Educar els fills. Cada dia més difícil* (Vic 1996, p. 107).

Aquest mateix diluir-se en l'ambient el trobem explicitat en Stefan Zweig quan parla dels jueus: «L'adaptació al medi del poble o del país en el qual viuen, no és solament per als jueus una protecció externa, sinó també una necessitat interior. El seu anhel de pàtria, de tranquil·litat, de repòs i de seguretat, les seves ànsies de no sentir-se estranys, els empenyen a adherir-se amb passió a les cultures del seu entorn» (*El mundo de ayer. Memorias de un europeo*, Barcelona 2015, p. 40).

Els pares donen seguretat als fills. Giani Stuparich explica la història d'un fill que retroba el seu pare ja gran i malalt. Parlant del fill diu: «I tot això ho devia al seu pare. Com un déu, l'havia vist aleshores, poderós, amb la cara lluminosa, la veu sonora, maneres de conqueridor: dret, senzill, alegre. Sota la seva protecció havia après a moure's, i allà on abans s'havia imaginat que només hi havia abismes ignots i espantosos, havia descobert un terreny sòlid i l'alegria de caminar-hi desimbolt. "Jo vaig per les meves, tu mira, volta, viu; ens tornarem a trobar a tal hora..."» (*L'illa*, Barcelona 2010, p. 16).

No voldria deixar passar aquests pensaments de Pau Casals. Quines paraules més maques per a tots nosaltres, els educadors, perquè tots en som, d'educadors: «Quan els ensenyarem també el que són ells? Els hauríem de dir: "Tu saps el que ets? Ets una meravella. Ets únic. En tot el món no hi ha un altre nen com tu. En tots els milions d'anys que han transcorregut mai no hi ha hagut un altre nen com tu. I mira el teu cos —quina meravella!—, les

teves cames, els teus braços, els teus dits subtils, la manera com es mouen! Pots arribar a ser un Shakespeare, un Miquel Àngel, un Beethoven. Tens capacitat per a poder arribar a ser-ho. Sí, ets una meravella. I, quan creixis, ¿pots ferir un altre que és, com tu, una meravella? Us heu de protegir els uns als altres. Heu de treballar —tots hem de treballar— per fer un món més digne dels infants"» (Albert E. Kahn, *Reflexions de Pau Casals*, Barcelona 2001, p. 306).

Viure tancat sobre un mateix, viure tancat en el propi ambient és una forma negativa d'encarar-se amb la vida. La por n'és la conseqüència. Llegim la *Garota*, una poesia de Joan Margarit (dins *Els primers freds. Poesia 1975-1995*, Barcelona 2004, p. 152). Us hi deixem. És prou suggerent:

*Sota l'aigua poc fonda de la costa
ancoro la cuirassa. No faig nacre,
ni perles, la bellesa no m'importa:
sóc un guerrer de dol que, amb negres llances,
s'amaga en una escletxa de la roca.
Viatjar és arriscar però, a vegades,
em moc amb les espines fent de crossa
i em reboquen, maldestre, les onades.
En el mar perillós busco la roca
d'on ja no moure'm mai. Dins l'armadura
sóc el meu propi presoner: la prova
de com fracassa, sense risc, la vida.
A fora hi ha la llum i el cant del mar.
Dins meu, la fosca: la seguretat.*

Segur que us ha estat fàcil identificar els portals de la muralla. Continuem el text del Jaume Clarà: «Disposaven de quatre portals d'entrada: el de la Rectoria, a l'entrada de l'actual carrer de Sant Antoni; el d'en Riquer, situat entre el carrer de Rafel Casanova i la plaça de l'Hospital; el del Soler d'en Murat o d'en Batlles, entre el carreró i la baixada del Vall, i el de Mn. Vila o de Rodors, al capdamunt del carrer de les Joies.»

EL RACÓ DIBUIXAT

El call de cal Creus, a Calders

Camil Rafart Roca

Dibuix de Camil Rafart Roca

Com és habitual en el grup de *sketchcrawl* del Cercle Artístic del Moianès, un cop al mes ens trobem en un poble del Moianès per fer dibuixos i apunts ràpids.

A cada trobada ens fan fer un recorregut per diferents carrers on hi ha racons molt interessants, tant per la seva història com per la seva bellesa per a ser dibuixats. Alguns d'aquests indrets, tot i haver-hi passat molts cops per davant, no es coneixen. Per això, aquest setembre passat vàrem anar al poble de Calders, on vaig descobrir el call de cal Creus, situat al carrer de Moià, lloc que vaig trobar molt encertat per a fer el meu dibuix, ja que sembla que sigui l'entrada a un pati interior d'una casa, i en realitat és un call.

També és molt gratificant quan en aquestes trobades et vénen a veure els

veïns del mateix poble o els mateixos propietaris de les cases que estàs dibuixant en aquell moment, i veus que els encanta que un grup de gent estiguem plasmant en dibuixos llocs que formen part de la seva vida.

Com a experiència personal ho recomano a tothom. No és cap concurs; per això pots demanar consells o ajuda als mateixos companys. Així, cada cop pots anar millorant. A mi m'han ensenyat tècniques i trucs molt bons per a fer més ràpidament i millor els dibuixos.

Ja per acabar i aprofitant l'avinentsa, dono les gràcies al Cercle Artístic del Moianès i a tots els companys de *sketchcrawl* pel bon ambient i bona companyonia que hi ha en aquest grup.

NATURA

Xenofòbies, races i cultures

Miquel Fortuny Navarro. Biòleg

És força preocupant la irrupció global de l'extrema dreta en l'àmbit mundial amb un missatge feixista i racista contundent. En són exemples els resultats electorals d'Àustria i Suècia, a Europa. Recordem, també, als Estats Units, l'eslògan presidencial de l'egocèntric sonat Donald Trump (*American first*).

Som també coneixedors dels resultats electorals dels ultradretans de Vox en les recents eleccions andaluses i la disputada cursa entre el partit de Pablo Casado i d'Albert Rivera, enfrontats per veure qui la diu més grossa i amb posicions cada cop més properes a partits ultradretans.

Si recordeu l'escrit que vaig publicar a LA TOSCA el novembre del 2015 («Humanitat versus humanitat»), aquests partits clarament xenòfobs formarien part de la inhumanitat a la qual feia referència l'article. Insistia en la funció que pot tenir la cultura com a recepta per a lluitar contra les actituds dels inhumans.

En aquest sentit, cal fer algunes reflexions i explicar algun concepte que ens permeti d'utilitzar eines i mecanismes per a la construcció d'una societat integradora. No oblidem que, molt sovint, el moviment d'immigrants ve donat pel joc hipòcrita d'interessos econòmics i polítics que demanen mà d'obra barata com a es-

tratègia per a incrementar els beneficis d'uns i mantenir-se en el poder, els altres. D'exemples en sobren o, si voleu, no en falten.

No són, doncs, aquests nouvinguts els culpables de la davallada dels salaris. Ja n'hi ha prou de la repetida cançoneta que repeteix tossudament que són els immigrants els qui ens prenen la feina. Cal meditar sobre això i assenyalar, si cal, els veritables culpables sense embuts.

El que sí és cert és el fet que l'emigra-

ció va acompanyada d'una immensa càrrega de patiment humà. També és veritat, però, que la difícil assimilació cultural pot generar conflicte social.

En l'editorial de la mateixa TOSCA es feia referència al fet que Moià ja havia assolit els 6.000 habitants i en Josep Font ens explicava la procedència dels 649 moianesos nascuts a l'estranger i censats

l'any 2015. Destacava com a comunitat més nombrosa la de Mali, amb 155 persones.

És justament ara quan cal explicar que, si bé les races humanes existeixen en un sentit cultural, no hi ha races biològiques en els humans: tot i la nostra distribució global, som una de les espècies genèticament més homogènies del planeta. L'errònia definició de «races humanes» estava interpretada sobre la base de caràcters morfològics que són el resultat d'un nombre molt petit de gens (color de pell, ulls, cabells, etc.). Aquests caràcters superficials estan influenciats per fluctuacions climàtiques ràpides i resulten adaptatius en contextos determinats, com poden ser la pèrdua de melanina (color de pell) relacionada amb una millor trans-formació de provitamina D en vitamina D.

Sens dubte, sorprendrà a molts de

vosaltres saber que algunes ètnies africanes tenen molta més diversitat genètica que la resta. Així, doncs, el grau més elevat de diversitat genètica es manté en els nadius del continent africà.

És un bon exercici d'humilitat per a una espècie com la nostra, que es creu tan «exclusiva», pensar que tan sols un 0,23% dels gens ens diferencien del bonobo (*Pan paniscus*), una espècie de ximpanzé.

Cal insistir que el progrés social (no biològic) no ha de ser dirigit o sustentat per lleis que dictin aquests partits maldrestes i xenòfobs, com Vox. Els canvis han de venir de la mà d'una revolució cultural que ens iguali a tots.

Prèviament, la comprensió profunda dels mecanismes, ritmes i processos de construcció de les societats tolerants, lliures i diverses, semblaria imprescindible.

OPINIÓ

Una publicació de tots i per a tots

Victor H. Marçet

El món és complet i hi tenim de tot. També pel que fa a les persones. És el que se'n diu diversitat. La diversitat és necessària i una potencial riquesa en si mateixa, però cal saber-la administrar perquè doni els seus fruits. La intolerància és la negació de la diversitat, perquè, entre altres coses, és la negació del diàleg. I sense diàleg no hi pot haver entesa possible. No debades diuen que la tolerància és la base de la convivència. Al llarg de la vida, de grat o per força, tots hem conviscut amb persones de tota classe, i tots sabem a què em refereixo.

Com és ben sabut, la igualtat d'oportunitats per a tots no ha existit mai. Motiu pel qual, també en funció de la seva capacitat cognitiva (no tots hem nascut per a poder ser enginyers), hi ha molta diversitat cultural entre les persones. Tot i que la dignitat ha de ser la mateixa per a totes, sempre n'hi haurà de molt cultes i de no tan cultes. Resulta condició indispensable, però, que perquè sigui possible comunicar-se o dialogar quan és aconsellable o necessari siguin les primeres les que se sàpiguin posar a l'alçada de la resta.

Si analitzem l'encapçalament d'aquest article ens adonarem que, en realitat, el que pretén és ser un clam a favor de la diversitat i la tolerància. Modestament, doncs, considero condició indispensable, per a la continuïtat i supervivència de la publicació LA TOSCA, de tan llarg recorregut, que hi tinguin cabuda totes les opinions. De fet, estic segur que ara (abans, no) ja n'hi tenen, de cabuda. Tanmateix, però, i degut a la inèrcia que s'arrossega d'aquella llarga etapa encara molt propera, diria que la majoria de lectors de LA TOSCA tenen més de quaranta anys. Encara n'hi deu haver pocs de més joves que s'interessin pel que diu i massa pel

que no diu. No resulta gens difícil esbrinar-ne el motiu: la línia editorial seguida durant molts anys n'hauria estat la causa. (Em sap greu, però ja és hora que algú ho digui sense embuts.) La societat evoluciona i perquè sigui possible la supervivència de qualsevol publicació és imprescindible que visqui en consonància amb la societat que la manté viva. LA TOSCA ha de convertir-se, també, en un fòrum d'opinió i debat en què la gent jove se senti representada i prou motivada a participar-hi. (És la diversitat de què parlava.) Altrament, estaria condemnada a continuar envellint i morir...

...Morir. I què significa morir? Hi ha moltes maneres de definir-ho. El molt conegut i ben volgut Marian Baqués en el núm. 780 (octubre-novembre 2018), servint-se de tot un reguitzell de personatges, ens fa un benintencionat mos del que és i representa la mort. Ben embolicat d'aquest misticisme manllevat, ens fa una exposició basada —penso jo— en una barreja d'aspectes físics, filosòfico-metafísics i esotèrics, de tanta alçada que diria que m'he quedat, tan sols, en el primer replà de la llarga escala de pujada. Em sap greu, però dec ser d'aquells que, com he dit abans, no donen per a més. El que em sorprèn del seu transcendent escrit és que no hi expressa cap opinió personal. Tot el que hi diu ho fa per boca d'altres.

Casualment, en aquest mateix número de LA TOSCA, hom també hi té un article que en parla, de la mort. Però vista des d'una altra perspectiva: la del dia a dia, i en el qual —pobre de mi— tan sols cal pujar el graó d'una vorera per a fer-se entenedor.

Per a parlar del que és i representa la mort, a mi tan sols em cal mirar-me al mirall. Contràriament a l'afortunada majoria,

CONCURS «La qualitat és en el detall»

El formatge del Moianès

FORMATGES

MONTBRÚ

www.montbru.com

Escut d'una casa important de la vila, que enguany renovarà estadants.

Entre els que identifiqueu correctament on es troba aquest element del poble de Moià farem el sorteig d'un formatge de Montbrú.

Envieu la resposta a latosca@latosca.cat (indicant nom, cognoms i número de telèfon).

La imatge del concurs anterior correspon a la Font Vella, situada en la plaça de Vila-Daví, entre el carrer de Francesc Viñas i el carrer de les Joies. El guanyador ha estat Lluís Clarà i Iglésias.

al llarg de la vida m'ha tocat de pensar-hi sovint, en la mort. En la mort estrictament física, em refereixo (no a la filosòfico-metafísica). La que fem els possibles per ignorar de tanta basarda que ens fa. Ja de ben jove, de sobte i durant una bona colla de dies, em va tocar canviar de llit i de parella. Jeia al meu costat, la veia, la sentia, m'acaronava, m'esperava... Era ella, la verdadera, la que surt a les esqueles i per la qual toquen les campanes. La que se t'emporta per sempre quan encara ets imprescindible i et queda molta feina per fer. Aquesta és una de les més contundents i colpidores lliçons que pot donar-te la vida, que et deixa marcat per sempre i que mai més no s'oblida. Tan sols si s'hi ha passat es pot parlar, amb prou coneixement de causa i defugint els eufemismes o les metàfores ampul·loses, del que és i representa la mort.

Hi ha moltes maneres d'ajudar a fer poble. I aquesta (escriure) n'és una, i no pas de les més fàcils ni menys importants. Escriure i intentar fer-ho mínimament bé és difícil, requereix temps i esforç, però fer-ho a gust de tothom és impossible, ja ho sabem. El que també cal és ser gene-

rós per a escriure i mostrar, ni que sigui mínimament, el nostre interior. El problema radica en el fet que a molts dels qui tenen una mínima capacitat d'expressió els caldria desinhibir-se de tota classe de complexos i prejudicis i que fossin prou valents per a expressar honestament les seves inquietuds i pensaments de manera respectuosa i procurant no ofendre ningú. Condició, aquesta última, encara més difícil, perquè, generalment, tots tenim molt desenvolupat el nostre ego.

Personalment, accepto amb humilitat totes les crítiques, perquè estic obert a totes les opinions constructives i respectuoses. Tanmateix, fer safareig, tafanejar i criticar en les tertúlies o per aquestes cantonades, és molt fàcil i tots en sabem. Però no té res de meritori ni aporta res de positiu.

Ja sé, sense voler pecar de petulància, que tots aquells a qui implícitament o explícitament he criticat o contradit en aquest article, seran comprensius i sabran perdonar-me, perquè també sé que la seva gran saviesa tan sols és equiparable a la seva gran bondat. A tots ells, moltes gràcies.

MISCEL·LÀNIA

El castell de Clarà

Agustina Cantó

El castell de Clarà o de Sant Andreu es troba situat al cim del puig del mateix nom, a ponent de la vila de Moià. És un indret bellíssim per a gaudir de la natura. Hi passa el vent, que mou les mates, i hi sent els refilets dels ocells.

Actualment entre els moianesos aquest paratge s'ha fet popular per la festa de la Cabra d'Or. La imatge d'una ca-

bra, pintada amb purpurina, és passejada pels carrers de la vila mentre molts joves han dormit prop del castell i l'endemà exhibeixen la cabra per la població.

A sota del castell hi ha la capella de Sant Andreu de Clarà, citada ja en el segle XIII. A mi, de joveneta, em va robar el cor i va inspirar-me els senzills versos que transcriu a continuació.

Tardor a l'ermita

*Tardor en els camps llaurats, en la malesa adormida,
en el sol que es desperta esporuguit,
en l'aire fi que et fa tremolar amb la seva carícia
i ens diu sense mots que arriba l'hivern llarg i trist.*

*Hi ha flors de tots colors encara per molts marges
i volen dalt del cel ocells foscos i petits.
El silenci, la pau són grans en el paratge,
com si es trobés tremolós i emmandrit.*

*La farigola, l'orenga són ara mates mortes
que ensopegues amb els peus en caminar,
i l'espígol s'asseca esperant el dia
dels Reis, que un infant el cremarà.*

*Allà dalt al cim de la muntanya,
desafiant tempestes, canvis d'estacions anyals,
hi ha l'ermita que fa segles aixecaren
uns homes portats per nobles ideals.*

*Que bonica és la capella voltada de cingleres,
amb flaire de pins, de boscós, de conreus,
amb la campana que no riu ni plora, perquè ningú la toca,
ja que espantaria el ramat que pastura vora seu!*

*Quin goig una tarda de tardor a l'ermita
sense ermità, sense ningú que pertorbi tanta pau!
Sembla perduda, abandonada, tan petita
enmig de la grandesa del cel blau.*

*En l'immens silenci tot canta:
el doll d'aigua, el vol d'un esparver,
el sant que s'estatja dins l'ermita
i la rosa de bosc d'un ufanós roser.*

*No té valor l'ermita que el castell contempla,
és massa humil perquè ningú l'afalagui amb goig.
Però és a prop del cel, de les estrelles;
no sé què té que m'ha robat el cor.*

PUBLICACIONS

Llibres

Elvira Permanyer i Sert. *Pius Daví i Segalés (1891-1956): moianès, actor i director de teatre*

Moià: Associació Cultural Modilianum, 2018. 194 pp.

Estudi sobre la trajectòria professional i artística de l'actor moianès Pius Daví. L'obra (vegeu-ne la crònica de la presentació en les pàgines 26-27) es complementa amb uns apèndixs documentals sobre les obres interpretades i dirigides, els autors representats i els actors amb qui treballà.

Eva Escalera (text); Marta Capdevila (il·lustracions). *Un àngel majestuós*

Vilanova i la Geltrú: El Cep i la Nansa Edicions, 2018. [46] pp.

Inspirat en el Roger, un nen amb problemes greus de mobilitat abans resident a Castellterçol i ara a Moià, el conte, escrit per la seva mare, repassa les dificultats a què ha hagut de fer front i la solidaritat que ha generat, amb la campanya «Roger en marxa» (vegeu LA TOSCA, maig-juny 2016).

Sínodo dels Bisbes. XX Assemblea General Ordinària. *Els joves, la fe i el discerniment vocacional. Document final*

Barcelona: Editorial Claret, 2018. 154 pp.

Document de la Santa Seu, publicat dins la col·lecció «Documents del Magisteri», promoguda per la Conferència Episcopal Tarraconense, i traduït de l'italià al català pel nostre company de redacció Josep Ruaix.

Revistes

—**Bom!**, núm. 5 (hivern 2018-2019), butlletí oficial de Moià, amb 4 pàgines de gran format.

—**L'Esplai**, revista de l'Associació de Gent Gran de Moià, núm. 255 (desembre 2018), amb 4 pàgines d'informació relacionada amb l'entitat. Anuncia que a partir del pròxim número aquesta revista s'enviarà, normalment, als socis en format digital.

—**La Calderina**, núm. 19 (desembre 2018), amb 40 pàgines, a tot color, sobre actualitat del poble de Calders.

—**InfoMigjorn**, núm. 1.403 (18-12-2018), butlletí digital sobre llengua catalana, número especial dedicat al gramàtic moianès Josep Ruaix amb motiu de la publicació, fa 50 anys, del seu manual *El català en fitxes*.

Diaris

Regió7

23-11-2018

«La Guàrdia Civil preveia actuar en tretze punts més l'1-O, deu a la regió central. Un informe de l'institut armat detalla que el pla d'intervenció incloïa punts com Sant Fruitós, Pineda, Moià, la Seu d'Urgell, Jorba i Viver i Serrateix». «Oriol Antúnez, de Formatges Montbrú, mestre artesà alimentari».

6-12-2018

«La tercera edició de la Copa Moianès aplega 170 judokes. Un total de 28 clubs d'arreu de Catalunya no es van voler perdre la cita».

9-12-2018

«El Bages és al quart lloc en percentatge de població que ha comprat a internet. El Moianès és líder al país en utilització de l'ordinador».

11-12-2018

«Els bombers de Moià denuncien manca de recursos i reclamen l'inici d'un nou parc. La Generalitat té previst adjudicar les obres del futur equipament durant aquest mes de desembre».

18-12-2018

«L'eix Diagonal i la carretera de Manresa a Súria, a la llista negra de carreteres amb risc».

L'estudi del RACC incou entre la trentena de rutes menys segures la de Moià a Barcelona».

22-12-2018

«Moià preveu per a començament d'any l'inici de les obres de la nova depuradora. L'ajuntament encara la recta final d'adjudicacions per a poder afrontar els treballs entre febrer i març. Calders també espera una nova estació l'any 2019, que se sumará a la millora de la riera de la Tosca aigües avall».

23-12-2018

«L'Estany estrena una reforma del claustre del monestir per posar fre a les filtracions. La consellera de Cultura, Laura Borràs, va inaugurar ahir una intervenció que ha suposat una inversió de 300.000 euros al monument».

25-12-2018

«Judo: La moianesa Carla Ubasart no té rival a l'estatal de Càceres en menys de 57 kg».

EL PUNT AVUI+

24-12-2018

«Vull que quan la gent vegi una de les meves peces el seu cor bategui», entrevista a Coral Casallarch, resident a Castellterçol i oriünda de Moià.

CLÍNICA DENTAL PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

BREUS

Pessebre al Museu Marès, de Barcelona

Del 23 de novembre al 2 de febrer hi ha instal·lat al pati del Museu Frederic Marès, de Barcelona, un pessebre «clàssic», ambientat al Pedraforca. És obra de l'Associació de Pessebristes de Barcelona, un dels membres de la qual és l'artista moianès Valentí José i Picañol.

Agraïment a l'Hospital-Residència Vila de Moià

Família Serra Valdeoriola

Quan una persona es fa gran segurament el millor que es pot fer per ella és cuidar-la, respectar-la i estimar-la. I això sense cap mena de dubte és el que fa tot l'equip de professionals de l'Hospital-Residència Vila de Moià, des de les seves treballadores i treballadors que contínuament estan al seu costat ajudant-los amb les seves necessitats diàries, fins a la direcció i junta que vetllen perquè el tracte que reben els seus residents sigui el mi-

llor possible i sempre des del vessant més humà de la seva feina.

Nosaltres ho hem pogut veure al llarg dels quatre anys que el Serra, el nostre germà, cunyat i tiet, ha estat allà. Des del primer fins al darrer dia ha rebut tota l'atenció que ha necessitat. S'han adaptat al seu estil de vida respectant-lo i, sobretot quan més ho ha necessitat, han estat al seu costat oferint-li tot el seu ajut i confort possible.

Paraules com respecte, solidaritat, professionalitat, atenció, entrega i dedicació, són algunes de les moltes paraules que ens vénen al cap quan valorem el tracte rebut des de la Residència.

Per aquests motius i molts més, volem donar les gràcies a tot l'equip humà que forma part de l'Hospital-Residència Vila de Moià per la seva feina i dedicació i, sobretot i amb més força, la que han mostrat envers el nostre Josep Serra.

Milions de gràcies de tot cor i us encoratgem a continuar així!

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Màxim Millet Homs, fill d'Arnau i de Lara, dia 6 de novembre.

Teo Vilaplana Mercadé, fill de Marc i de Saida, dia 17 de novembre.

Vera Alegria Avilés, filla de Daniel i de Raquel, dia 25 de novembre.

Ona Casanovas Muñoz, filla de Jordi i de Laia, dia 28 de novembre.

Eric Perera Giménez, fill de Juan Antonio i de Carla, dia 4 de desembre.

Basma Ben Alla, fill d'Abdelkrim i de Nadia, dia 5 de desembre.

Laia Solé Brugarolas, filla de Guillem i de Cristina, dia 6 de desembre.

Defuncions

Agustí Farràs Roca, de vuitanta-nou anys, dia 15 de novembre.

Jaume Estebanell Colomé, de vuitantatre anys, dia 19 de novembre.

Josep Maria Molist Molas, de norantacinc anys, vidu d'Antònia Vilanova, dia 30 de novembre.

Antonio Gutiérrez González, de vuitanta-quatre anys, dia 4 de desembre.

Salvador Arimany Vilar, de vuitantaset anys, dia 9 de desembre.

Julia Zapater Montemar, de vuitantacinc anys, dia 19 de desembre.

Josep Serra Roca, de noranta anys, dia 21 de desembre.

Montserrat Horta Planell, de vuitantadou anys, dia 14 de desembre.

Josep Petitbò Picañol, de vuitantaquatre anys, dia 26 de desembre.

Núria Rius Madriles, de seixanta-sis anys, dia 30 de desembre.

NECROLÒGIQUES

El Molist Roser Portet

Autoretrat de J.M. Molist, 1989

Josep Maria Molist i Molas va ser el nostre professor de dibuix. És clar que cadascú el recordarà en aquella faceta en què més el va conèixer, perquè ens trobem davant un personatge de Moià que s'ha implicat en diferents contextos de la vida del poble.

Va ser un dels fundadors d'aquesta publicació, LA TOSCA. Això passava l'any

1947, quan va sorgir la iniciativa de crear una publicació amb uns membres plens d'inquietuds culturals i amb gran estima pel poble de Moià, els quals s'aventuren, encara en plena postguerra, a iniciar una publicació que ininterrompudament ha arribat als nostres dies. El Molist va editar-la en la seva impremta, a cal Manescal del Poble Nou, entre 1949 i 1953. Va ser-ne redactor des dels seus inicis fins a 1954.

També havia estat redactor, durant els anys 1943 i 1944, d'una altra publicació, *Fragua*, amb un clar vessant polític, ja que era el butlletí del Frente de Juventudes de la Falange.

Arran de l'aparició d'unes gerres de les coves del Toll a principis dels anys cinquanta del segle passat, una colla de joves es va organitzar per posar la presència moianesa a la descoberta; entre ells hi havia Josep Maria Molist. Fou dels qui hi entraren en un primer moment, juntament amb Josep Maria Canals. El grup era entusiasta i s'hi feren diferents exploracions i recerques. El mateix grup descobriria les Toixoneres. El Molist aconseguí dibuixar el plànol de les coves del Toll amb el suport d'un mínim de companys per marcar l'itinerari i sense aparells tècnics, tot i la dificultat de passos estrets i tirades curtes dins les coves, amb molta aigua i fang. També va aixecar el plànol del torrent exterior, camins de l'entorn i punts topogràfics.

Al llarg dels anys va tenir responsabilitats en diverses entitats moianeses, entre

les quals destaca haver ostentat la presidència de l'associació cultural El Casal (1980-1983), del Cercle Artístic del Moianès (1988-1993) i de l'Associació de Gent Gran de Moià, l'Esplai (1992-1998).

Per a molts que vam educar-nos a Moià el Molist és el referent en formació artística. Com a professor autodidacte, amb la seva vocació artística ens va transmetre la seva mirada, des d'un angle diferent. Vam aprendre amb ell, i quan mirem un quadre o tenim l'oportunitat de tocar una escultura, segur que ens arriba una mica allò en què el Molist ens feia fixar, no solament l'emoció a gaudir de l'art, sinó una mica de la tècnica que l'art necessita per a materialitzar-se.

El Molist era un artista, però va tenir

Decés d'Agustí Farràs Roca
*Escrit llegit per les seves nétes,
el dia de l'enterrament*

Agustí Farràs

diferents oficis. Els diners no li venien de l'art —conservava bastant de la seva obra, perquè se l'estimava i en fruïa—, va formar una família, va viure una vida llarga i amb prou salut per a gaudir-ne gairebé fins al final. Des de la seva jubilació continuava creant, anava a ballar, en definitiva, vivia. En el 2015 va fer una exposició antològica de la seva obra a la sala del Casal. En l'entrevista que li vam fer poc després per a aquesta publicació ens va explicar que el motivava fer l'exposició el fer-se gran. Vist avui, és com el preludi d'un tancament, una mirada retrospectiva des del seu present a la seva vida artística.

Ens va deixar el 30 de novembre a l'edat de noranta-cinc anys. La nostra condolença a la seva família.

Avui hem decidit que volem fer fora qualsevol sentiment negatiu per donar pas només a tot allò bo que ens has donat, que les llàgrimes siguin plenes d'alegria, d'aquells records bonics i comparats.

Avui volem parlar de l'avi de les nostres vides. Volem donar pas a les memòries de quan érem petits i que ens acompanyin com si fossin d'ahir. Volem recordar aquell avi que quan anàvem als parcs, en lloc de seure en un banc, pujava amb nosaltres als gronxadors, volem tenir present l'avi que quan anàvem a la riera no dubtava ni un instant a entrar-hi en calçotets per estar amb els seus néts, volem recordar l'avi que baixava a l'hort i en pujava ben carregat amb un bon sac de patates, l'avi que cantava cançons inventades... l'avi que sempre recordarem.

Era l'avi de la boina, l'avi de la pipa, l'avi del sac de patates... el nostre avi. L'avi que, tot i voler fer veure que era dur com un roc, no enganyava ningú... Per tot això et volem dir que *t'estimem* i que mai no marxaràs dels nostres cors.

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41° 48' 53" N LONGITUD 2° 5' 44" ALTITUD 741 m

NOVEMBRE 2018

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	13,4	5,6	9,5	1	0	9	NW	44,8	
De l'11 al 20	14,1	8,4	11,3	0	5	5	E	28,8	
Del 21 al 30	10,8	3,9	7,4	1	1	8	W	10,6	84,2

DESEMBRE 2018

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	11,6	4,0	7,8	2	2	6	W	0,0	
De l'11 al 20	9,0	3,4	6,2	1	2	7	NW	6,0	
Del 21 al 31	13,2	3,5	8,4	3	0	8	W	0,0	6,0

COMPARATIVA NOVEMBRE-DESEMBRE 1918 - 2018

	Novembre 1918	Novembre 2018	Desembre 1918	Desembre 2018
Mitjana de les màximes	11,0	12,8	9,9	11,3
Mitjana de les mínimes	4,6	6,0	2,2	3,6
Temperatura mitjana	7,8	9,4	6,0	7,5
Màxima absoluta	17,0	18,4	19,0	18,8
Mínima absoluta	-2,0	1,5	-4,0	-2,0
Pluja mensual	62,2	84,2	0,4	6,0
Pluja màxima en un dia	17,3	21,0	0,2	4,0
Dies de pluja	8	14	3	3
Dies de neu	0	0	0	0

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **28 de febrer**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

Sopa de lletres: GABRIEL, GETSÉ, ISABELÓ, JEPÓ, JEREMIES, JOSEP, LLUCIFER, LLUQUET, MARIA, MARTA, MIQUEL, ROVELLÓ, SATANÀS, SIMEÓ.

ANY 2018

	MITJANES			MÀXIMA ABSOLUTA	MÍNIMA ABSOLUTA	PRECIPITACIÓ (LITRES)	PRECIPITACIÓ MÀXIMA	PLUJA (DIES)	NEU	PEDRA	TESMPESTA	BOIRA	ROSADA	GEBRADA
	MÀXIMA	MÍNIMA	MITJANA											
Gener	10,6	2,8	6,7	16,2	-0,2	84,2	44,6	6	1		1	6	15	4
Febrer	7,3	-0,5	3,4	16,0	-4,8	82,2	25,6	10	3			2	3	8
Març	11,9	3,0	7,5	18,9	-2,5	82,6	40,0	11	1				7	1
Abril	17,1	7,6	12,3	25,6	0,4	112,6	40,4	9	1		1	3	3	
Maig	18,7	9,4	14,0	24,0	2,9	109,4	22,2	19			7	3	2	
Juny	23,6	13,9	18,7	29,0	10,6	91,4	56,4	9		1	3	1	4	
Juliol	28,2	16,9	22,6	31,6	14,6	47,6	19,8	6		1	5		3	
Agost	27,9	17,3	22,6	33,5	13,9	39,8	16,4	10		2	6	1	3	
Setembre	25,3	15,3	20,3	29,4	8,4	31,4	12,4	6			3		20	
Octubre	18,5	10,0	14,3	24,9	-0,9	219,8	59,2	12			2		13	1
Novembre	12,8	6,0	9,4	18,4	1,5	84,2	21,0	14			1	2	9	2
Desembre	11,3	3,6	7,5	18,8	-2,0	6,0	4,0	3				7	18	3
Any 2018	17,8	8,8	13,3	33,5	-4,8	991,2	59,2	115	6	4	29	25	100	19

La pluja de l'any 2018, amb 991,2 litres, ha estat la més elevada des de l'any 1996, quan se'n van recollir 993,6.

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la pàgina web de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoià.cat*. També es pot seguir al Twitter: @MeteoMoià, i al Facebook: Meteo.Moià.

Sant Antoni, 14
08180 MOIÀ

el
casal

CaFè - Bar

Tel. 93 830 03 02